

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycan zəlzələ
riskinin mərkəzində -
seysmoloqdan
proqnoz
yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 12 avqust 2025-ci il Çərşənbə axşamı № 140 (8750) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Dost-düşmənlərimiz üçün 8
avqust sınağı - Bakıdan reaksiya

Ağ Evdəki
anlaşmadan ən
çox qəzəblənən
iki ölkə var

yazısı səh.9-da

Sülh sazişinin mətni
yayıldı

yazısı səh.3-da

Hərbçilərimiz nüvə
dövlətinin paradında -
düşmənlərə signal

yazısı səh.6-da

Paşinyanı yenə "xain"
çıxardılar - İrəvan
qarışacaq?

yazısı səh.5-da

Zəngəzur dəhlizi Gürcüstan yolunu
əhəmiyyətsiz edəcək iddiası

yazısı səh.4-da

Minsk Qrupu bu tarixdə
"dəfn" ediləcək

yazısı səh.6-da

Ukrayna üçün həlledici
həftə - gözlər Alyaskada

yazısı səh.12-da

Yollarda "qətlam" -
sürücüləri total yoxlama
zamanı

yazısı səh.11-da

Gəlirlər azalır: bu banklar
bağlana bilər

yazısı səh.14-da

Validəynlər oxusun: məktəbli
geyimlərinin qiyməti açıqlandı

yazısı səh.2-da

Dünyada bahalaşan ət -
Azərbaycana yan təsirləri

yazısı səh.14-da

ƏLİYEV DƏN KRİTİK XƏBƏRDARLIQ - TRAMPA VERİLƏN VƏD POZULSA...

Paşinyan ABŞ uğurundan sonra seçkiləri və konstitusiyaya düzəlişini önə çəkə bilər; Bakı və İrəvan yekun sülh sənədinin bir addımlığında

yazısı səh.8-da

Əhaliyə çağırış: dərman alarkən diqqətli olun!

Apteklərdə şok yoxlamalar; Səhiyyə Nazirliyi reydlərə başlayıb, satışa müxtəlif yollarla daxil olmuş dərmanlar var...

yazısı səh.13-da

Elxan Şahinoğlu:
"Rusiya və
İran təxribata
hazırlaşır"

yazısı səh.5-da

Natiq Cəfərli:
"Dəhlizin
təhlükəsizliyinə
iki ölkə
cavabdehdir"

yazısı səh.7-da

Rus ekspertdən
etiraf:
"Bakıya qarşı
səhvə
yol vermişik"

yazısı səh.12-da

İlham Əliyev Ukraynaya 2 milyon ayırdı

Prezident İlham Əliyev Ukraynaya humanitar yardım göstərilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyinə vəsait ayrılması haqqında Sərəncam imzalayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, sərəncamda bildirib ki, Azərbaycan Respublikası humanizm prinsiplərinə söykənərək, ikitərəfli və çoxtərəfli əsasda dünyanın bir çox ölkəsinə humanitar yardım göstərir.

“Son illərdə Ukraynada yaranmış vəziyyətlə əlaqədar Azərbaycan dövləti tərəfindən Ukrayna xalqına da bir neçə dəfə humanitar yardım göndərilmişdir. Azərbaycan Respublikası ilə Ukrayna arasında münasibətlər dostluq və tərəfdaşlıq zəminində müvafiq ikitərəfli sənədlər, o cümlədən 2000-ci il 16 mart tarixli “Azərbaycan Respublikası və Ukrayna arasında dostluq, əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq haqqında Müqavilə”, 2008-ci il 22 may tarixli “Azərbaycan Respublikası və Ukrayna arasında dostluq və strateji tərəfdaşlıq haqqında Bəyannamə” və 2022-ci il 14 yanvar tarixli “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin və Ukrayna Prezidentinin Birgə Bəyannaməsi” əsasında inkişaf edir”, - sərəncamda qeyd olunur.

Sərəncama əsasən, Ukraynaya humanitar yardım göstərilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasında istehsal olunan elektrik avadanlığının satın alınması və göndərilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyinə 2 milyon ABŞ dollarının manat ekvivalentində vəsait ayrılıb.

Maliyyə Nazirliyi bu sərəncamda göstərilən məbləğdə maliyyələşməni təmin etməli, Nazirlər Kabineti bu sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etməlidir.

BDU-da təhsil haqları qalxıb

Bakı Dövlət Universitetində (BDU) 2025-2026-cı tədris ili üçün bir sıra ixtisasların illik təhsil haqları artırılıb.

Modern.az-ın məlumatına görə, artım 100-600 manat aralığında.

Belə ki, I qrupda mühəndislik ixtisasları (ekologiya, geologiya və geofizika, geomatika və geodeziya, kimya, mədən və sair mühəndislikləri) üzrə illik təhsil haqları ötən il 2100 manat olduğu halda bu il 2700 manatdır. Bu qrupda müəllimlik ixtisaslarının illik təhsil haqları 100-200 manat bahalaşıb.

Fizika, kompüter elmləri, geologiya, mexanika, riyaziyyat ixtisaslarında isə artım 400 manat artaraq 2500 manata çatıb.

I ixtisas qrupunda da demək olar ki, bütün ixtisaslar üzrə qiymət artımı müşahidə edilib. Ötən il 3000 manata olan bəzi ixtisasların (Beynəlxalq ticarət və logistika, biznesin idarə edilməsi, iqtisadiyyat və sair) illik təhsil haqları bu il 3200 manat təşkil edib.

III qrupda filologiya ixtisasları 100-300 manat aralığında bahalaşıb, hüquqşünaslıq ixtisasının illik təhsil haqqı dəyişməyib (4500 manat). Regionşünaslıq ixtisasları 400 manat, politologiya ixtisasında 200 manat artım qeydə alınıb. IV qrupda isə psixologiya ixtisası 500 manat, müəllimlik ixtisasları 200 manat artıb.

Bu gün çimərliklərdə 27 dərəcə isti olacaq

şimal-qərb küləyi ilə əvəz olunacaq. Dəniz suyunun temperaturu Şimal çimərliklərində (Sumqayıt, Novxanı, Pırşağı, Nardaran, Bilgəh, Zağulba) 25-26° isti, Cənub çimərliklərində (Türkan, Hövsan, Sahil, Şıx) 26-27° isti olacaq.

Abşeron çimərliklərində gözəlinən hava şəraiti açıqlanıb.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən verilən məlumata əsasən, avqustun 12-də şimal-şərq küləyi axşam arabit güclənən şimal-qərb küləyi ilə əvəz olunacaq.

Validəymlərin diqqətinə: məktəbli formalarının qiyməti açıqlandı

İyulun ayının 1-dən etibarən Bakı Tikiş Evinə istehsal olunan məktəbli formalarında endirimli qiymətlər tətbiq edilib. Bu barədə Modern.az-ın sorğusuna cavab olaraq Bakı Tikiş Evinə məlumat verilib.

Mərkəzin şöbə müdiri Etibar Əzimov qeyd edib ki, artıq valideynlər forma alışı daha sərfəli qiymətlərlə həyata keçirə bilərlər.

Sorğumuza cavab olaraq bildirilib ki, qısaqol köynəklərin qiyməti 12 manatdan 8 manata endirilib ki, bu da təxminən 33 faizlik endirim deməkdir.

Şöbə müdirinin sözlərinə görə, uzunqol köynəklər 12 manatdan 10 manata, şalvar və etəklər 20 manatdan 15

manata, jaketlər isə əvvəlki 30 manat əvəzinə 20 manata təklif olunur: “Bütün geyimlər Bakı Tikiş Evinin rəsmi satış mərkəzlərində təqdim olunur.

Validəymlər internet üzərindən özlərinə yaxın satış məntəqələrini müəyyən edərək məktəbli formalarını rahat şəkildə əldə edə bilərlər. Satılan bütün formalar 1 il zəmanətlə təklif olunur”.

E.Əzimov həmçinin **söyləyib ki, Nazirlər Kabinetinin qərarına əsasən,**

məktəbli köynəkləri 100 faiz pambıqdan hazırlanıb:

“Köynəklər üçün nəzərdə tutulmuş parça Özbəkistandan, digər geyimlərin materialları isə Türkiyə və Belarusdan gətirilir. Məhsullar sertifikatlıdır və keyfiyyətinə tam zəmanət verilir.

Validəymlərə xəbərdarlıq edirik ki, mənsəyi məlum olmayan, sertifikatlı və təsadüfi satış mərkəzlərindən məktəbli forması almasınlar. Belə geyimlər uşaqlar üçün sağlamlıq baxımından təhlükəli olar bilər ki, bu da dəri xəstəliklərinə və digər problemlərə səbəb ola bilər”.

Daha 19 ailə Xocalıya yola salınacaq

Böyük Qayıdış proqramı çərçivəsində avqustun 12-də Xocalı rayonunun Xanyurdu kəndinə daha 62 nəfərdən ibarət 19 ailə yola salınacaq.

Teleqraf xəbər verir ki, bu barədə Xankəndi şəhəri, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə bildirilib.

Onlar uzun illər respublikanın müxtəlif bölgələrində, əsasən ya-taqxana, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış keçmiş məcburi köçkünlərdir.

Qeyd edək ki, hazırda Xocalı şəhəri, Balıca, Təzəbinə və Xanyurdu kəndlərində 340-dan çox ailə yaşayır.

34 yaşlı kişini öldürüb Ağsuya atdılar

Bakının Nəsimi rayon sakini 34 yaşlı İsgəndər Əliyevin yaşadığı evdə qətlə yetirilməsi barədə rayon prokurorluğuna məlumat daxil olub. Bununla bağlı Baş Prokurorluq məlumat yayıb.

Araşdırmalarla avqustun 4-də, gecə saat 4 radələrində Fazil Feyzullayev və Ülvi Abasovun qabaqcandan əlbir olaraq tamah niyyəti ilə kirayədə birlikdə yaşadıkları İsgəndər Əliyevi yatarkən qətlə yetirmələrinə, daha sonra Fazil Feyzullayevin cinayəti gizlətmək məqsədilə meyiti hissələrə ayırıb sellofan paketlərə yığaraq Ağsu rayonuna gedib müxtəlif yerlərə tullamasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Nəsimi Rayon Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.2.1 (bir qrup şəxs tərəfindən adam öldürmə), 120.2.5 (tamah məqsədi ilə adam öldürmə), 120.2.9 (təqsirkar şəxs üçün aşkar surətdə köməksiz vəziyyətdə olan adamı öldürmə) və 245-ci (meyit üzərində təhqiredici hərəkət) maddələri ilə cinayət işi istintaq olunur.

Toplanmış sübutlar əsasında Fazil Feyzullayev və Ülvi Abasov təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunub, istintaq orqanının vəsatəti və ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında məhkəmənin qərarı ilə onların haqqında həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Hazırda cinayət işi üzrə ibtidai istintaq aparılır.

Qusarda 67 yaşlı kişi qaynını öldürdü

Qusar rayonunda qətl törədilib. APA-nın Şimal bürosu xəbər verir ki, hadisə avqustun 10-da saat 05 radələrində qeydə alınıb. 1958-ci il təvəllüdlü Əlibəyov Vəkil Saday oğlu qaynı 57 yaşlı Şirin Şəmsəddin oğlu Ömərovu balta ilə qətlə yetirib. O, həmçinin 49 yaşlı arvadı Şəlalə Ömərovaya xəsarət yetirib. Polis əməkdaşları tərəfindən cinayət əməlini törətməkdə şübhəli bilinən 67 yaşlı V.Əlibəyov saxlanılıb. Araşdırma aparılır.

Zəngilanda yanğın törədən şəxs yaxalandı

Zəngilan şəhəri ərazisində yanğın hadisəsi törədən şəxs polis əməkdaşları tərəfindən müəyyən olunub.

DİN-in mətbuat xidmətinin regional qrupundan APA-ya bildirilib ki, araşdırmalarla yanğının 1985-ci il təvəllüdlü Vüsal Əlpənahov tərəfindən ehtiyatsızlıqdan törədildiyi məlum olub. Hadisə nəticəsində 5 hektar ərazidə biçilmiş əkin sahəsi və kol-kos yanıb.

Əməli törədən V.Əlpənahov saxlanılaraq barəsində məsuliyyət tədbiri görüldü. Faktla bağlı Rayon Polis Şöbəsinə istintaq araşdırmaları davam etdirilir.

Cinayətdə şübhəli 75 nəfər saxlanıldı

Avqustun 9-da və 10-da ölkə ərazisində qeydə alınan 85, əvvəlki dövrlərdən bağlı qalan 5 cinayətin açılması polis əməkdaşları tərəfindən təmin olunub.

DİN-in mətbuat xidmətindən “Unikal”a verilən məlumata görə, axtarışda olduğu görə ümumilikdə 60, o cümlədən borclu şəxs qismində axtarışda olan 40 nəfər saxlanılaraq aidiyyəti üzrə təhvil verilib.

Narkotiklərlə əlaqəli 40, qanunsuz saxlanılan silah-sursatın götürülməsi və aşkarlanması ilə bağlı 23 fakt müəyyən edilib. Cinayət törətməkdə şübhəli bilinən 75 nəfər saxlanılıb.

Ağdərədə döyüş sursatları məhv ediləcək

Ağdərə rayonu ərazisində “Gödəkburun” təlim mərkəzində 11-15 avqust tarixlərində müddəti başa çatmış və istifadəyə yarasız döyüş sursatları məhv ediləcək.

Bu barədə Müdafiə Nazirliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, istismar müddəti başa çatmış və istifadəyə yarasız olan döyüş sursatlarının təhlükəsizlik qaydalarına riayət olunmaqla Pirekəşkül qəsəbəsi yaxınlığındakı poliqonda məhv edilməsi prosesi həyata keçiriləcək: “Partlayış səsleri ilə əlaqədar əhalini təşvişə düşməməyə çağırır və narahatlığa heç bir əsasın olmadığını diqqətə çatdırırıq”.

Sülh sazişinin mətni

yayıldı: bundan sonra...

Bakı ilə İrəvan arasında diplomatik əlaqələr qurulacaq, güc tətbiqinə son qoyulacaq və... - illərlə gözlədiyimiz sənəd

Məlum olduğu kimi, 8 avqust 2025-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti və Ermənistan Respublikasının Baş nazirinin iştirakı ilə Azərbaycan və Ermənistanın xarici işlər nazirləri “Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis olunması haqqında Saziş”in mətnini parafılayıblar. “Yeni Müsavat” Xarici İşlər Nazirliyinə istinadən xəbər verir ki, paraflanmış sazişin mətni açıqlanıb.

Paraflanmış mətnə və Ermənistan beynəlxalq qeyd olunub ki, Azərbaycan hüquqi müstəvilərdə bir-biri-

Sərhəddəki “casus missiyası” gedir

Ermənistan Azərbaycanla sərhədə yerləşdirilmiş Aİ-nin müşahidə missiyasının (EUMA) fəaliyyətinə xitam vermək öhdəliyi götürüb.

APA-nın diplomatik mənbədən əldə etdiyi xəbərə görə, saziş layihəsində tərəflərin bir-birinə qarşı güc tətbiq etməmə və ya güc tətbiqi ilə hədələməmə öhdəliyi ilə yanaşı, öz ərazilərini üçüncü dövlətlərin digər tərəfə qarşı təcavüzü üçün istifadəyə yol verilməməsi müddəasının əks olunması mövcud regional reallıqlar və bölgədə olan hərbi mövcudluq kontekstində xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Belə ki, Azərbaycanda hər hansı bir üçüncü tərəfin hərbi mövcudluğu olmadığı halda, Ermənistanda hərbi mövcudluq olması fonunda, bu öhdəliyin layihədə əks olunması təsadüfi hesab edilməməlidir. Eyni qaydada, saziş layihəsinin 7-ci maddəsində tərəflərin qarşılıqlı sərhədə hər hansı üçüncü tərəfin qüvvələrini yerləşdirməməklə bağlı öhdəliyi xüsusi diqqət tələb edir. Məlum olduğu kimi, məhz bu element saziş layihəsində ən son mərhələyə kimi açıq qalan məsələlərdən biri idi və Ermənistan tərəfi müxtəlif bəhanələrlə bu müddəaya razılıq vermək istəmirdi. Sözügedən müddəa hazırda Ermənistan ərazisində yerləşdirilmiş Aİ-nin müşahidə missiyası (EUMA) kontekstində xüsusi əhəmiyyət kəsb edir və Ermənistan tərəfinin bu missiyanın fəaliyyətinə xitam vermək öhdəliyini ehtiva edir.

nə qarşı iddiaları geri götürəcək. Qeyd edilib ki, XIV maddədə xələl gətirmədən, tərəflər hər hansı bir hüquqi müstəvidə onlar arasında bu sazişin imzalanmasından əvvəl mövcud olan bütün dövlətlərarası iddiaları, şikayətləri, etirazları, iradları, icraatları və mübahisələri bu saziş qüvvəyə mindiyi gündən bir ay ərzində geri çəkəcək, xitam verəcək və ya hər hansı bir formada həll edəcəklər və bir-birinə qarşı bu cür iddiaları, şikayətləri, etirazları, iradları və icraatları başlatmayacaq və tərəflərdən hər hansı birinə qarşı hər hansı digər üçüncü tərəfin başlatdığı bu kimi iddia, şikayət, etiraz, irad və icraatlara hər hansı bir formada cəlb olunmayacaqlar.

Tərəflər bu sazişin ziddinə bir-birinə qarşı diplomatik, informasiya və digər sahələrdə düşmən addımlar atmayaacaq, bu addımları həvəsləndirməyəcək və ya hər hansı bir formada bu fəaliyyətlərə cəlb edilməyəcək və bu məqsədlə bir-biriləri ilə müntəzəm məsləhətləşmələr həyata keçirəcəklər.

Azərbaycan və Ermənistan keçmiş SSRİ-nin Sovet Sosialist Respublikaları arasında sərhədlərin müvafiq müstəqil dövlətlərin beynəlxalq sərhədlərinə çevrildiyini və beynəlxalq birlik tərəfinə bu şəkildə tanındığını təsdiq edərək, bir-birinin suverenliyini, ərazi bütövlüyünü, beynəlxalq sərhədlərinin toxunulmazlığını və siyasi müstəqilliyini tanıyır və hörmət edirlər. Mətnə göstərilir ki, Azərbaycan və Ermənistan

tan dövlət sərhədinin delimitasiyası və demarkasiyası haqqında Saziş imzalayacaq. Qeyd edilib ki, tərəflər hazırkı sazişin I maddəsindən irəli gələn öhdəliklərinə tam uyğun olaraq, onlar arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası və demarkasiyası haqqında sazişin bağlanması məqsədilə müvafiq sərhəd komissiyaları arasında bu komissiyaların razılaşdırılmış əsasnamələri əsasında viddanla danışıqlar aparacaqlar.

Həmçinin Azərbaycan və Ermənistan arasında diplomatik münasibətlər qurulacaq. Qeyd edilib ki, tərəflər bu sazişin ratifikasiya olunması sənədlərinin hər iki tərəfdən mübadilə edilməsindən sonra gün ərzində öz aralarında diplomatik və konsulluq münasibətləri haqqında konvensiyaların (müvafiq olaraq, 1961 və 1963-cü illərin) müddəalarına uyğun olaraq, öz aralarında diplomatik münasibətlər quracaqlar.

Bundan əlavə, Azərbaycan və Ermənistan bir-birinin daxili işlərinə müdaxilədən çəkinəcəklər.

Azərbaycan və Ermənistan qarşılıqlı sərhədə hər hansı üçüncü tərəfin qüvvələrini yerləşdirməyəcəklər. Azərbaycan və Ermənistan arasında olan sülh sazişi BMT Nizamnaməsinə uyğun qeydiyyattan keçiriləcək.

Azərbaycan və Ermənistan bir-birinə qarşı hər hansı ərazi iddialarının olmadığını və gələcəkdə belə iddialar qaldırılmayacağını təsdiq edirlər.

Azərbaycan və Ermənistan onların hər ikisinin də cəlb olunduğu hərbi münasibətdə baş vermiş itkin düşmüş şəxslər və məcburi yoxa çıxma ilə bağlı halların həlli üçün birbaşa və ya müvafiq olduğu təqdirdə, aidiyyəti beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq vasitəsilə, həmin şəxslər haqqında bütün mövcud məlumatların mübadiləsi də daxil olmaqla, tədbirlər görəcəklər.

Azərbaycan və Ermənistan bir-biri ilə qarşılıqlı münasibətlərdə ərazi bütövlüyü və ya siyasi müstəqilliyə qarşı və ya BMT Nizamnaməsinə zidd olan hər hansı bir digər formada, güc tətbiq etməkdən və ya güc tətbiq etməklə hədələməkdən çəkinəcəklər.

Fransa da Bakıya bu jesti etdi - Rusiya isə...

Avqustun 8-də Ağ Evdə Azərbaycan, ABŞ və Ermənistan liderlərinin imzaladığı Birgə Bəyannamə heç şübhəsiz, zaman keçdikcə öz geosiyasi və digər təsirlərini daha qabarıq büruzə verəcək - Güney Qafqazda, iki-tərəfli münasibətlərdə, hətta qlobal miqyasda. Niyə?

Ona görə ki, bu, sıradan bir anlaşma deyil. Dünyanın ən qüdrətli dövlətinin başçısının da imzası duran ciddi bir sənəd, konkret öhdəliklər toplusudur. O öhdəliklər ki, Bakının və ələlxüsus İrəvanın Moskva və Tehranla əlaqələrində bənzərsiz korrektorlərə gətirəcək.

Başqa yandan, bəyannamə Azərbaycan və Ermənistan arasında müharibə riskini faktiki sıfıra endirir. Qısa, bu, təxminən 10 noyabr 2020-ci il üçtərəfli (kapitulyasiya) anlaşması qədər mühüm, konkret bir mərhələnin bitdiyini təsdiqləyən sənəddir və ən azından yaxın illər üçün öz sözünü mütləq deyəcək...

Məlumdur ki, ötən həftəsonu Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin mətni Ağ Evdə, Prezident Donald Trampın şahidliyi ilə paraflanıb. Bunu iki ölkənin XİN başçıları - Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzəyan edib. Nazirlər sülh müqaviləsinin imzalanmasına əngəl olan iki şərtəndən biri - ATƏT-in Minsk Qrupunun (MQ) buraxılması haqda ATƏT-in baş katibinə ortaq müraciəti də imzalayıb.

Birgə Bəyannamədə də eyni müraciət əksini tapır. Lakin bu dəfə artıq həm də MQ-nin keçmiş üç həmsədrindən biri olan ABŞ dövlətinin adından. Yeri gəlmişkən, ATƏT baş katibi Firudin Sinirlioğlu Bəyannamədə “ATƏT-ə aid məsələni reallaşdırmağa hazır olduğunu” söyləyib. Söhbət əlbəttə ki, Minsk Qrupunun de-yure ləğvi proseduruna başlamaqdan gəlir...

Ancaq məlumdur ki, ATƏT-də qərarlar konsensus prinsipi əsasında verilir. Bu xüsusda diqqətçəkicidir ki, digər keçmiş həmsədr ölkə, “böyük bacı” Fransa da (XİN) Ağ Evdəki üçlü anlaşmadan dərhal sonra Minsk Qrupunun de-yure buraxılmasına çağırış edib. Qalır Rusiya.

Hələ ki, Moskvadan, onun XİN-indən səs-soraq yoxdur. Görəsən, susqunluğun arxasındakı motiv nədir? Axı Rusiya XİN-i, özəlliklə onun sözcüsü Mariya Zaxarova Ermənistanın Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi saymasını və Ukraynaya görə həmsədr dövlətlər arasında yaranmış soyqulduğu əsas götürərək, MQ-yə gerek olmadığını deyib. Zaxarova üstəlik, qurumun və ona bağlı təsisatların (ATƏT-in şəxsi nümayəndəsi və s.) rəsmi ləğvi üçün Bakı və İrəvana ATƏT-ə birgə müraciət etməyi məsləhət görmüşdü...

Gerçək belədir ki, “artsax” artıq cəhənnəmlik olub. Heç avqustun 8-də, Ağ Evdə Qarabağı ermənilərin qaydışı haqda Trampa verilən sual da ciddiyyə alınmadı.

Məsələ həmçinin ondadır ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının Azərbaycan ərazilərinin işğalı ilə bağlı qəbul elədiyi qətnamələrdə Qarabağ erməniləri üçün status məsələsi də yer alıb. Bunu da unutmamaq olmas. Təsədüfi deyil ki, uzun illər həmsədrlər Bakı və İrəvanla yanaşı, Xankəndiyə də baş çəkirdi. Bu isə separatçıları özlərini münasibətinin müstəqil tərəfi kimi hiss etmək kimi yanlış və maksimalist ovqata kökləmişdi.

Bu və digər səbəbdən Azərbaycandan ötrü MQ-nin rəsmi ləğvi əhəmiyyətsiz sayılmaz və prinsiplə önəm kəsb edir. Çünki bu ləğv özündə həm də status ideyasının “dəfini”ni ehtiva edir. Revanşist-separatçıları və havadarlarına onları Azərbaycana qarşı yeni avantüraya şirnikləndirəcək kiçik ümid yeri, balaca bir şans belə saxlamaq olmaz. Əsla olmaz!..

■ Z.SƏFƏROĞLU

Azərbaycan və Ermənistan dövlət sərhədinin delimitasiyası və demarkasiyası haqqında saziş imzalayacaq. Azərbaycan və Ermənistan sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis edilməsi haqqında sazişin icrası üçün ikitərəfli komissiyalar yaradacaq. Qeyd edilib ki, tərəflər

bu sazişin tam icrasına zəmanət verirlər və hazırkı sazişin icrasına nəzarət məqsədilə ikitərəfli komissiya təsis edəcəklər. Bu komissiya tərəflər arasında razılaşdırılacaq modalıqlar əsasında fəaliyyət göstərəcək.

■ Hazırladı: Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”

“Gürcüstan üçün ən pis geosiyasi fəlakət reallaşmaq üzrədir”. Bunu Gürcüstanın keçmiş prezidenti Mixail Saakaşvili deyib (Teleqraf).

Sabiq prezident bildirib ki, onun hakimiyyəti dövründə demokratik Gürcüstan xarici investisiyalar üçün cəlbedici olmuşdu: “Mənim vaxtımda qurulan geniş beynəlxalq əlaqələr və sürətli Avroatlantik inteqrasiyanın başlanması da bizi gücləndirmişdi. Bunlar təhlükəsizliyimizin qarantı idi, tranzit funksiyamızı və xüsusilə demokratik sistemimizi qorumaq üçün Buş 2008-ci ildə 6-cı donanmanı göndərmişdi.

Lakin İvanişvili gürcü demokratiyasını məhv etdi, Gürcüstanı əsas müttəfiqlərindən təcrid etdi və indi bütün bunlara görə biz tranzit qovşağı funksiyasını itiririk. Amerikanın Zəngəzur dəhlizini 100 il müddətinə icarəyə götürdüyü ABŞ-Azərbaycan-Ermənistan beynəlxalq müqaviləsinin imzalanması bu dəfə Gürcüstan, İran və Rusiyadan yan keçməklə Avropadan Çinə yeni tranzit dəhlizi açır. Bəli, məhz İran və Rusiya ilə birlikdə tam geosiyasi təcridlə üz-üzəyik. Bu o deməkdir ki, “Qırmızı körpü”də (Gürcüstan-Azərbaycan sərhədi) “dəmir pərdə” enir, Moskva və Tehranla birlikdə uçuşuma yuvarlanırıq”.

Saakaşvili iddia edib ki, Laziki limanı layihəsi Gürcüstanın mövcud limanları kimi öz mənasını itirir, ölkə əhalisi isə sürətlə yoxsullaşır: “Amerika və Avropa ilə strateji müttəfiqliyin kəsilməsi bizi bu yerə gətirib çıxardı. Bütün bunların avqust müharibəsinin ildönümündə baş verməsi necə də ironikdir”.

Saakaşvili haqlıdır mı? Doğrudanmı Zəngəzur dəhlizi Gürcüstan yolunu səmərəsiz hala gətirəcək? Belə çıxır, Bakı Tifli-

Zəngəzur dəhlizi Gürcüstan yolunu lazımsız edəcək - iddia

İqtisadçıya görə, yükdaşımalarda həcmi azala bilər, lakin...

sə pslik edir? Dəhliz açıldıqdan sonra Gürcüstan marşrutunun önemi nə olacaq?

Məlum olduğu kimi, Zəngəzur dəhlizi Bakı ilə Naxçıvan arasında birbaşa əlaqə yaradır və Azərbaycanla Ermənistan arasında iqtisadi əməkdaşlığı inkişaf etdirməyi, eyni zamanda regionda yeni tranzit imkanları yaratmağı nəzərdə tutur. Ekspertlər qeyd edir ki, bu, Gürcüstanın mövcud tranzit marşrutlarının sıradan çıxması

anlamına gəlir. Yeni Gürcüs-

tan coğrafi mövqeyi, infrastruktur investisiyaları və uzun illər ərzində formalaşmış beynəlxalq əlaqələri sayəsində hələ də Cənubi Qafqazın və regionun mühüm tranzit ölkəsi olaraq qalır. Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu hələ də Avropa ilə Asiya arasında yüklərin daşınmasında əsas marşrutlardan biridir və bu yolun alternativləri olmaqla yanaşı, tamamlayıcı xarakter daşınması daha realdır.

Dünyadakı təcrübələr də onu göstərir ki, tranzit və nəqliy-

at marşrutları çox vaxt bir-birini tamamilə əvəz etmir, əksinə, müxtəlif alternativlər eyni vaxtda mövcud olur və bir-birini tamamlayır. Bu, nəqliyyat təhlükəsizliyini artırır, riskləri azaldır və regional ölkələr üçün əlavə iqtisadi imkanlar yaradır.

Mövzu ilə bağlı **İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri** “Yeni Müsavat”a danışib. Ekspert qeyd edib ki, Saakaşvilinin fikirlərinə istinad edərkən onun siyasi kontekstini də nəzərə almaq vacibdir: “Çünki Saakaş-

vili və onun partiyası hazırkı Gürcüstan hökumətinin rəqibidir. Muxalifətdə olan şəxsin rəqibinə qarşı daha kəskin və sərt bəyanatlar verməsi, həmçinin emosional danışması təbii və normaldır.

Lakin düşünmürəm ki, Zəngəzur dəhlizi açıldıqdan sonra Gürcüstanla bağlı ciddi problemlər yaşanacaq. Çünki bu marşrutların hər birinin önemi fərqlidir və bir-birini tamamlaması daha məqsədəuyğundur. Məsələn, bəzi bölgələrdə Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu vasitəsilə yüklərin daşınması daha önəmli və sərfəlidir. Hətta avtomobil yolları ilə yük daşınması da əlverişlidir. Məsələn, Qara

rın həcmi azala bilər, bu mümkündür, lakin bu o demək deyil ki, Gürcüstan yolu tamamilə sıradan çıxacaq: “Hətta Gürcüstan hökumətinin də belə bir narahatlığı var. Azərbaycan, Gürcüstan və Qazaxıstan bu məsələ ilə bağlı danışıqlar aparıb, birgə operator təsis ediblər. Bu operator vasitəsilə yüklərin həm Bakı-Tiflis-Qars, həm də Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə daşınması mümkün olacaq.

Əksinə, Gürcüstan üçün də əlavə fürsətlər və imkanlar yaradır. Azərbaycan-Gürcüstan nəqliyyat sahəsində əməkdaşlıq genişlənir və birgə layihələr həyata keçirilir. Heç də təsadüfi deyil ki,

dəniz üzərindən Trabzon və Hopa limanlarından Türkiyə məhsullarının Azərbaycan üzərindən Orta Asiyaya daşınması daha sərfəlidir.

Yeni Bakı-Tiflis-Qars və Gürcüstan üzərindən keçən digər koridorların tamamilə lazımsız hala gələcəyini düşünmürəm. Əksinə, hesab edirəm ki, bir-birini tamamlayan alternativ marşrutların olması daha yaxşıdır”.

İqtisadçı qeyd edib ki, müəyyən dərəcədə Gürcüstan üzərindən yükdaşıma-

Gürcüstan infrastrukturuna böyük həcmdə yatırımları var. Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunu Azərbaycan investisiyası ilə inşa edib və Qara dəniz sahilində limanların qurulmasında da Azərbaycan sərmayəsi iştirak edir. Ona görə də Azərbaycan üçün də sərfəlidir ki, Gürcüstan üzərindən keçən yollar işlək vəziyyətdə olsun və əlavə dividendlər qazandırmaq mümkün olsun”.

✉ Xalidə GƏRAY, “Yeni Müsavat”

Zəngəzura “səmərəsiz ərazi” deyən deputatdan reaksiya

Aydın Hüseynov

Deputat Aydın Hüseynov Real TV-nin canlı efirində Vaşinqtonda keçirilən sülh sammiti və Zəngəzur dəhlizi barədə fikirlərini bölüşüb. Deputatın Zəngəzur dəhlizinin yerləşdiyi ərazi ilə bağlı fikirləri bəzi saytlar və sosial şəbəkə iştirakçıları tərəfindən fərqli istiqamətdə şərh edilib və müzakirə mövzusunda çevrilib.

Məsələ ilə bağlı Musavat.com-un əməkdaşı deputat Aydın Hüseynova əlaqə saxlayıb. Aydın Hüseynov bildirib ki, Real TV-nin canlı efirində səsləndirdiyi bir cümləni bəzi

saytlar və sosial şəbəkə iştirakçıları qəsdən kontekstdən çıxararaq təqdim ediblər:

“Görünür ki, Zəngəzur dəhlizinin açılmasını istəməyən qüvvələrə bağlı olanlar fikirlərini təhrif edib. Həmin verilişin videoyazısı qalır, açıb diqqətlə dinləsən. Həmin verilişdə dediklərimin üzərində qalıram. Kimlərsə orada səsləndirilən fikirlərlə razı deyilsə, bu onların öz problemdir və belə görünür ki, onlar Azərbaycanın böyük uğuruna sevinmirlər. Zəngəzur dəhlizi 30 il ərzində Rusiyanın və digərlərinin təsir dairəsi olduğu dövrdə təcrid olunaraq dünya iqtisadiyyatı üçün səmərəsiz bir əra-

ziyə çevrilmişdi. O ərazilər Rusiyanın və digərlərinin nəzarətində olduğu dövrdə səmərəsiz ərazi olub, qarşıdurmalar meydana gətirilib.

Görünür, bu fikirlərim bəzi dairələrdə qıcıq yaradıb. Ona görə də belə anlaşıqlı ki, Zəngəzur dəhlizinin açılmasını istəməyən dövlətlərə və dairələrə bağlı olan bəzi media orqanları, bəzi şəxslər qəsdən mənim fikirlərini təhrif edirlər. Qəsdən elə təqdim edirlər ki, guya mən Zəngəzur dəhlizinin səmərəsiz olduğunu demişəm. Həmin qəsdən təcrid olunaraq dünya iqtisadiyyatı üçün səmərəsiz bir əra-

Zəngəzur dəhlizinin açılmasını səmimi istəyirlərsə, ara qarşıdurmaya xidmət edən dezinformasiyalar, şərhlər yazmamalıdır. Lakin onlar bunu edirlər. Deməli, onlar heç də Zəngəzur dəhlizinin açılmasını istəmirlər”.

A.Hüseynov vurğulayıb ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması, istifadəyə verilməsi Azərbaycan üçün, bütün region və dünya iqtisadiyyatı, həmçinin Ermənistanın özü üçün, hətta Zəngəzur dəhlizinin açılmasını istəməyən dövlətlərə üçün böyük əhəmiyyət daşıyacaq: “Zəngəzur dəhlizi dünya miqyaslı böyük əhəmiyyət daşıyacaq səmərəli hab olacaq. Eyni zamanda Zəngəzur dəhlizi Azərbaycanın tarixi haqqıdır, Zəngəzur dəhlizinin açılması Naxçıvanla tarixi quru əlaqəmizin bərpası olacaq, Zəngəzur Azərbaycan xalqının tarixi torpaqlarıdır, bu ərazi Azərbaycan üçün təkə iqtisadi mahiyyətli ərazi deyil, həm də mənəvi anlam daşıyır. Cənab Prezidentimiz İlham Əliyevin Amerika səfəri çox böyük tarixi uğurlu səfər oldu. Səfər zamanı imzalanan sənədlər, üçtərəfli bəyannamə Azərbaycanın zəfərinin davamıdır, qələbəmizin bir daha dəyurə təsdiqləməsidir. Zəngəzur dəhlizinin açılmasını istəməyən, Azərbaycanın böyük diplomatik qələbəsindən narahat olan qüvvələrdən qidalananlar, onlara xidmət eləyənlər bu cür fikirləri eşitmək istəmirlərsə, bu onların mahiyyətini, Azərbaycan üçün səmərəsiz varlıq olduğunu açıb ortaya qoyur. Onlar

Sərkisyan “Tramp yolu”na qarşı çıxdı

Serj Sərkisyan

Musavat.com xəbər verir ki, Ermənistanın sabiq prezidenti Serj Sərkisyan növbəti dəfə Zəngəzur dəhlizi mövzusunda sərt açıqlama verib. Onun sözlərinə görə, İrəvanın heç bir halda Azərbaycan və ya başqa tərəfə belə bir dəhliz vermək öhdəliyi yoxdur.

“Nə koridordan danışırınsız? Siz ümumiyyətlə onu necə təhvil verə bilərsiniz? Bizim kiməsə koridor vermək kimi heç bir vəzifəmiz yoxdur. Əmin olun, əgər biz bu rejimi vəzifədən göndərsək, belə şey heç vaxt baş verməyəcək”, - deyərək Sərkisyan bəyan edib.

Musavat.com-un şərhinə görə, Azərbaycan ictimaiyyətinə və ekspert dairələrində Sərkisyan kimi keçmiş hərbi-siyasi fiqurlar “savaş cinayətkarı” kimi tanınır. Qarabağ müharibəsinin ilk mərhələsində və sonrakı dövrlərdə azərbaycanlı mülki əhaliyə qarşı törədilmiş qanlı əməliyyatlarda onun adı hallanıb. Gözlənilir ki, Ermənistanla münasibətlər normallaşan kimi, rəsmi Bakı Sərkisyanı, eləcə də Robert Köçəryanı, Seyran Ohanyanı və digər müharibə cinayətlərində əli olan şəxsləri məhkəməyə verilməsi üçün İrəvandan tələb edəcək. Bu halda Ermənistan tərəfinin onları Azərbaycana təhvil verməmək kimi bir lüksü qalmayacaq.

bilməlidirlər ki, cəhdləri əbəsdir. Azərbaycan dövləti qüdrətli dövlətdir, qarşısına qoyduğu hədəflərə sistemli olaraq çatır və çatacaq. Zəngəzur dəhlizi açılacaq.

Dəhlizin açılması bütün regionun faydasına olacaq. Xüsusilə də Zəngəzur dəhlizinin açılması Ermənistan üçün bir nəfəsliliyin açılması olacaq. Dedi-yim odur ki, bu dəhlizin açılmasından heç kim itiməyəcək”.

✉ Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”

Vaşinqton Zirvəsi-nin nəticələrindən sonra erməni revanşistlər köhnə ampluasındadır. Ölkənin qaranlıq keçmişə sürükləmək ehtirasında olan qüvvələr yenə anti-sülh bəyanatları verməyə başlayıblar. Onlar Paşinyanı sülh mətninin paraflanmasına görə ittiham edir, günahkar çıxarmağa çalışır.

kar təminatları olmayan boş sülh vədləridir. Amma 5-6 il əvvəl insanlar hələ də onun dediklərinə inanırdısa, indi dəyişən dünyada vəddən dönməyin xəyanət olmadığı hər an deyə bilən insana kim inanar? Uşaqlarımızı qətlə yetirən, "artsax"ın hərbi və siyasi liderlərinə iş-gəncə verən, Ermənistanı Qərbi Azərbaycan adlandıran düşmənlə barışıqna nail

ması əslində Ermənistanı yenidən xaosla, məğlubiyyətə aparmaq planıdır".

Bu sözləri "Yeni Müsavat"a açıqlamasında **YAP-çı deputat Vüqar İskəndərov** deyib.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan qalib ölkə olaraq sülh istəyini dəfələrlə nümayiş etdirib: "Amma görünür ki, bunu Ermənistanda hələ də başa

sülh bağlayıb sakit və müharibəsiz yaşamaqdadır: "Uzun müddətdən sonra Ermənistan üçün belə bir şərait yaranıb. Təbii ki, ermənilər bunu dəyərləndirməlidir. Vaşinqton zirvəsi Ermənistanda olan revanşistləri qane edə bilməz. Həmin qüvvələr məhz Qarabağ faktoruна görə hakimiyyətə gəlmişdilər və 30 il hakimiyyətdə qala bildilər. Hakimiyyət

“Rusiya və İran təxribata hazırlaşır” - Elxan Şahinoğlu

“Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq **Elxan Şahinoğlu** "Teleqraf"ın suallarını cavablandırır. Onun sözlərinə görə, Vaşinqton görüşünün dörd mühüm nəticəsi haqqında danışmaq olar: “Bu, “Azadlığa dəstək haqqında 907-ci düzəliş”in dondurulması və gələcəkdə hətta ABŞ Konqresi tərəfindən düzəlişin ləğvi, ATƏT-in Minsk Qrupunun buraxılması ilə bağlı birgə bəyanatın qəbul edilməsi, Zəngəzur dəhlizinin açılması, eyni zamanda onun idarə olunması ilə bağlı konsersiumun yaradılması və sülh sazişinin paraflanmasıdır”.

Analitik deyib ki, əldə edilən bu dörd nəticədən ikisi artıq yerinə yetirilmiş kimi görünür: “Bu “907-ci düzəliş”in dondurulması və ATƏT-in Minsk Qrupundan imtinadır. Çünki bu iki məsələyə maneə olacaq elə bir element yoxdur. Amma digər iki məsələyə, yəni Zəngəzur dəhlizinin açılması və Ermənistan Konstitusiyasındakı dəyişiklik zamanla həll olunacaq”.

Ekspertin fikrincə, Azərbaycanın və ABŞ-in bölgədə maraqlarının əleyihə olan qüvvələr var: “Rusiyada, İranda Ermənistanın özündə belə qüvvələr az deyil. Bu qüvvələr Paşinyana qarşı təxribat törədə bilirlər ki, o bu öhdəlikləri yerinə yetirə bilməsin.

Bununla bağlı İrandan ikitərəfli açıqlamalar verilir. İran Prezidenti Məsud Pezeşkian, Xarici İşlər Nazirliyi Vaşinqton razılaşmasına normal yanaşır. Onlar bunun İrana elə bir təhlükəsinin olmadığını qeyd edir. Amma digər mühafizəkar qrup bunun tam əksinə olaraq təxribatçı açıqlamalar verir ki, razılaşmalar İranın əleyhinədir. Hətta bir qədər də irəliyə gedərək İranın bu prosesin qarşısını alacağını söyləyirlər”.

E.Şahinoğluna görə, əslində Tehran özünün problemləri ilə məşğul olsa daha yaxşı olar: “İsrailə müharibə zamanı 12 gün bunkerlərdə gizlənənlər indi Azərbaycanı hədələməyə başlayıblar. İranın Azərbaycan üzərində bu prosesə təsir aləti yoxdur. Ancaq Rusiya və İran Ermənistan üzərindən müəyyən təxribatlar törədə bilər. Ermənistandakı radikalın əli ilə bunu etməyə çalışacaqları ehtimal edilir. Ona görə də məhz bu iki prosesə maneə olmağa çalışacaqlar”.

Politoloqun sözlərinə görə, əsas məqsədləri odur ki, Ermənistan Konstitusiyasında dəyişiklik edilməsin və Bakı ilə İrəvan arasında sülh müqaviləsini imzalamaq mümkün olmasın: “O qüvvələr anlayırlar ki, Ermənistan Konstitusiyası dəyişdiriləcəksə, onun Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətləri normallaşacaq. İddia edirlər ki, bu da Türkiyə və Azərbaycanın regionda mövqelərinin güclənməsi deməkdir. Zəngəzur dəhlizi məsələsində də bu qüvvələrin bir qədər inadkarlıq edəcəyi gözlənilir. Amma bütün hallarda indi top Paşinyanın meydançasındadır. O bu məsələləri sürətlə həll etməlidir. Zamanın öhdəsinə buraxsa, özünə böyük təhlükələr yarada bilər. Ermənistanda gələn il parlament seçkiləri keçiriləcək və ondan sonra konstitusiyaya dəyişikliyi ilə bağlı referendumla gediləcəyi deyilir. Bu isə hadisələrin indiki gedişində böyük müddətdir”.

Paşinyanı yenə “xain” çıxardılar - İrəvan qarışa bilərmə?

Vaşinqton anlaşmasından sonra revanşistlər köhnə ampluasındadır - bu təbliğatın gözlənilən proqnozu

Məsələn, vəkil Ruben Melikyan yazıb ki, 2019-cu ilin avqustunu xatırlayın: “O zaman ki, ali satqın “Stepanakert” meydanında “Artsax Ermənistanıdır və bu qədr” qışqırırdı. Bəzi sevinən “Artsax” sakinlərini xatırlayıram. Onlarla söhbətlərimi xatırlayıram. Dedim: “Yaxşı, başınıza gələnləri başa düşmürsünüz?”

Vaşinqtonda baş verənləri “qələbə”, hətta “nailiyyət” adlandırıb, buna sevinmək? Bu, sadəcə olaraq, sağlam düşüncədən kənardır.

Artıq iki gündür ki, internetdə baş verən və xatirələrin qucağına düşən eyni şeyi səsizcə izləyirəm, - deyər erməni hüquqşünas boşboğazlıq edib.

Revanşistlərin bəslədiyi media - “Hraparak” nəşri də Paşinyanı ittiham edib: “Ermənilər qısa yolla Mehriyə gedə bilirlər... Belə çıxır ki, heç nə dəqiqləşdirilməyib, təfərrüatlı deyil, yalnız dəhliz verilməsi, Minsk Qrupunun buraxılması, bir daha “artsax” mövzusunun gündəmə gətirilməməsi məsələləri tələsik şəkildə kağız üzərində qoyulub. Qalanları açıq-aş-

olacağına kim inanırsa, sözünün üstündə duracaq”, - deyər erməni KİV sərsəm fikirlərə yer verib.

“Hakimiyyət sülh naminə 5000-dən çox gəncin həyatını qurban verdi və Qarabağı təslim etdi”.

Tribunainfo.az bildirir ki, bu sözləri siyasətçi Artak Zakaryan deyib. O bildirib ki, Ermənistan sülh naminə konstitusiyayı da dəyişəcək. “Bundan sonra isə erməni xalqını simasız, özbaşına, yurdsuz bir kütləyə çevirəcəklər”.

Erməni revanşistlərin bu təbliğatı nəticə verə bilərmə? Paşinyanı “satqın” çıxarmağa çalışan qüvvələrin çağırışlarına erməni xalqı qoşulacaqmı? Ölkə qarışa biləmi?

“Vaşinqton zirvəsinin nəticələrindən sonra Ermənistan cəmiyyətində yenidən revanşist, dağıdıcı qüvvələrin baş qaldırması təsadüfi deyil. İllərlə bölgəni qan və nifrət girdabında saxlayan, xalqı fəlakətdən-fəlakətə sürükləyən bu qüvvələr yenə köhnə ampluasındadır. Onların Paşinyanı “satqın” adlandırması, sülh təşəbbüslərinə qarşı çıx-

düşmənlər var. Bununla belə, Ermənistanda hər kəs bu gerçəyi qəbul etməlidir - Azərbaycanla düşmənçilik siyasəti iflasa uğrayıb və geri dönüş yolu yoxdur. Sülh sazişinin imzalanması gecikdikcə, Ermənistan özünü daha da təcrid vəziyyətinə salacaq, iqtisadi və siyasi baxımdan çökəcək”.

Deputat əlavə edib ki, revanşistlərin “artsax” bəhanəsi artıq keçmişin qara səhifəsidir: “Qarabağ mövzusu birdəfəlik bağlanıb. Kim ki, bu gerçəyi qəbul etmir, o, Ermənistan xalqına düşmən mövqeyindədir. İndi Ermənistanın qarşısında iki yol var: ya sülh sazişini imzalayıb normal qonşuluq münasibətlərinə keçmək, ya da revanşistlərin ardınca gedib yeni bir fəlakət yaşamaq. Seçim onların, amma nəticələrə görə cavab vermək də məhz onların boynunda olacaq”.

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyasının sədr müavini Niyaməddin Orduxanlı qeyd edib ki, Ermənistan dövlətinin və erməni xalqının yeganə çıxış yolu Azərbaycanla

də olduğu dövrlərdə külli miqdarda korrupsiyaya bu-laşdırlar, oğurluq, talançılıq, qəddarlıq nümayiş etdirdilər. Köçəryan və Sərkisyan hərbi xuta rəhbərləri idi və amansız bir rejim qurmuşdular. Hər ikisi həm də hərbi cinayətkardır. Azərbaycana vurduqları mənəvi və maddi ziyanın ölçüsü milyardlarla dollarla hesablanır. 30 mindən artıq Azərbaycan vətəndaşını qətlə yetiriblər. Yüzlərlə kəndlərimizi, qəsəbələrimizi, şəhərlərimizi viran qoyublar. Bütün bunlara görə hər biri cavab verməlidir və verəcəklər”.

Onun fikrincə, digər tərəfdən, bir həqiqət var ki, bütün müharibələrin sonu sülhlə bitir: “Vaşinqtonda imzalanmış sənədlərin əhəmiyyətinə gəldikdə isə bu, bölgəyə sülh gətirəcək. İki xalq arasında düşmənçiliyə son qoya və əməkdaşlığa yol açacaq istənilən sənədin imzalanması tarixi hadisədir, alqışlanmalıdır”.

M.Orduxanlı vurğulayıb ki, imzalanmış üçtərəfli birgə bəyannamədə tərəflər bir-birinin ərazi bütövlüyünü tanıdıqlarına, güc tətbiqindən və qisasdan imtina etdiklərinə dair öhdəlik götürülsə, bu, elə ilkin sülh sazişidir: “Haqlı olaraq beynəlxalq birlik və media bunu bu cür də sülh sazişi kimi təqdim etdi. Bu, Prezident İlham Əliyevin, Azərbaycanın, o cümlədən ABŞ və Ermənistanın, insanlığın böyük qələbəsidir. Bundan sonra Tramp haqq etdiyi Nobel sülh mükafatını ala bilər. Beynəlxalq tərəfə göstərir ki, bu kimi münasibətdə sülh sazişinin imzalanması güclü dövlətlərin vasiyyəti olmadan baş vermir. ABŞ dünyanın bir nömrəli iqtisadi və hərbi gücüdür. Azərbaycanda hər kəs Trampın seçkilərdə qalib gəlməsini arzulayırdı, çünki onun prezidentliyi dövründə torpaqlarımızı işğaldan azad etdik. İndi isə onun vasiyyəti ilə “Tramp yolu” adlanacaq Zəngəzur dəhlizi açılır. Ermənistanla ilkin sülh sazişi imzalandı. Kim demokratik ənənələri olan, inkişaf etmiş texnologiyaya sahib, dünyanın supergücü ilə yaxın olmaq istəməz ki?”

□ **Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Pakistan İslam Respublikasının paytaxtı İslamabad şəhərində ilk dəfə keçirilən “Müstəqillik günü” və “Haqqın qələbəsi”nə həsr edilmiş hərbi paradıda iştirak etmək üçün Azərbaycan Ordusunun bir qrup hərbi qulluqçusu qardaş ölkəyə gedib. Müdafiə Nazirliyindən verilən xəbərə görə, hərbi paradıda ölkəmizi Azərbaycan Ordusunun bir qrup komando heyəti və Heydər Əliyev adına Hərbi İnstitutun Hərbi Orkestri təmsil edəcək.

Qeyd edək ki, avqustun 6-da Azərbaycan Hərbi Dəniz Qüvvələrinin (HDQ) komandanı 1-ci dərəcəli kapitan Şahin Məmmədovla Azərbaycanda səfərdə olan Pakistan İslam Respublikasının HDQ komandanı, admiral Navid Əşrəf arasında görüş keçirilib. Bu görüşün ardınca hərbi qulluqçularımızın Pakistanı keçiriləcək paradıda iştirak etməyə yollanması müttəfiq və qardaş ölkələr arasında münasibətlərin daha da yüksəlişdə olduğunu nümayiş etdirir.

Azərbaycan nüvə dövləti olan Pakistanla hərbi-siyasi əməkdaşlığını ildən-ilə inkişaf etdirir. Bu da ölkəmizə qarşı nifrətlə baxanlara təbii ki, bir siqnaldır. Pakistanın baş naziri Şahbaz Şərif həm Laçında keçirilən zirvədə, həm də Xankəndidəki sammitdə iştirak etməklə Azərbaycanı siyasi dəstəyini nümayiş etdirib. Bu gün isə hərbi qulluqçularımız paradıda iştirak etməklə bütün anti-Azərbaycan qüvvələrə qüdrətini nümayiş etdirir.

Ümumiyyətlə, Azərbaycan-Pakistan münasibətləri müasir beynəlxalq münasibətlər sisteminə istisna xarakteri daşıyan əməkdaşlıq modellərindən biridir və iki dövlət arasında əlaqələrin kökləri, sadəcə, siyasi və diplomatik maraqlarda deyil, eyni zamanda ortaq tarixi yaddaşda, dini-mədəni yaxınlıqda və sarsılmaz qardaşlıq bağlarında formalaşmışdır. Pakistan bu günə qədər Ermənistanı tanımayan və onunla diplomatik münasibətlər qurmaqdan imtina edən nadir dövlətlərdən biridir.

Yada salaq ki, hərbi təlim-

lər ilk dəfə 2021-ci ilin sentyabrında Bakıda keçirilib və üç qardaş ölkənin strateji hərbi koordinasiya imkanlarını nümayiş etdirib. “Üç qardaş” hərbi təlimləri əslində regionda qeyri-dost qüvvələrə yönəlmiş açıq geosiyasi mesaj idi: Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan artıq vahid təhlükəsizlik məkanında birləşir.

“**Təxris Olunmuş Hərbi Qüvvələrin Gəncləri Maarifləndirmə**” İctimai Birliyinin sədri, **hərbi təhlilçi Emin Həsənlı** “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan birliyinin bundan sonra da daim güclənəcəyini qeyd etdi: “Türkiyədən sonra Pakistan Azərbaycanın ən önəmli müttəfiqidir. Türkiyə-Azərbaycan-Pakistan əməkdaşlığı çox önəmlidir və illərin sınağından çox uğurla keçib. Pakistan Ermənistanı dövlət kimi tanımır. Azərbaycana görə heç bir diplomatik əlaqələr qurmayıb. Azərbaycanla hərbi əməkdaşlığını ən yüksək səviyyədə davam etdirir. 44 günlük savaşda bəyan etmişdi ki, əgər başqa ölkələr müharibəyə Ermənistan tərəfindən qoşulsaydı, Azərbaycanı hər cür dəstək verməyə hazırıdır. II Qarabağ savaşında Türkiyədən sonra ölkəmizə ən çox mənəvi dəstəyi Pakistan verdi. Heç təsadüfi deyil ki, müharibə zamanı Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan bayraqları bərabər dalğalanırdı. Pakistanın Hindistanla haqq işinə də Azərbaycan hər zaman dəstək verib. Birmənalı olaraq, daim öz dəstək mövqeyini ifadə edib. Hətta Hindistan buna bir sıra dönəmlərdə etirazını da bildirib. Azərbaycan da öz növbəsində cavab verib.

Hərbi qulluqçularımız nüvə dövlətinin paradında - düşmənlərə signal

Pakistanı keçirilən tədbirdə iştirakımız hansı anti-Azərbaycan qüvvələrə mesajdır? - rəy

Hərbi sahələrdə Azərbaycan-Pakistan əlaqələri durmadan artır. Bu, çox sevindirici bir haldır. Hindistanla müharibədə Pakistan qalibdir. Bunu hər kəs bilir və qəbul edir. Əhəli Hindistandan çox az olmasına baxmayaraq, Pakistan böyük bir cəsarət göstərdi. Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan birgə təlimləri keçirir. Bu hərbi əməkdaşlıq da dünya və region üçün çox önəmlidir. Dünya gücləri Azərbaycan, Türkiyə və Pakistanla münasibətlərdə bu birliyi nəzərə alırlar. Gələcəkdə

türkdilli digər dövlətlərin də bu birliyə qoşulmaları qaçılmazdır. Öz müstəqilliklərini qorumaq üçün həm də bu birliyə ehtiyac duymalıdırlar. Bu birlik get-gedə daha da güclənəcək”.

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucovun sözlərinə görə, Pakistanı Azərbaycanla tarixi, dini, mədəni köklər bağlayır: “Pakistan hələ Azərbaycan yeni-dən müstəqilliyə qovuşanda müstəqilliyimizi rəsmən şəkildə ilk tanıyan və İslam Əmək-

daşlıq Təşkilatında ölkəmizə daim dəstək verən dövlətlərdən biridir. İslamabad bütün regional platformalarda hər zaman Azərbaycanı təmənnaşlıq olaraq dəstəkləyib. Ermənistan-Azərbaycan ərazilərinə təcavüzü dövrələrində işğalçı dövlətin müstəqilliyini tanımadı və diplomatik əlaqələr qurmadı. Bu tanınmanı Ermənistan-Azərbaycan arasında normalaşma olmadan və sülh sazişi imzalamadan mümkünəş olacağını dəfələrlə bildirib. 44 günlük Vətən müharibəsində

də Pakistan Azərbaycanın yanında oldu. İslamabadla Bakı arasında çoxvektorlu əlaqələr intensiv xarakter alıb. Azərbaycanın müdafiə qabiliyyətinin daha da gücləndirilməsində, yüksək dəqiqlikli müasir silahlarla, xüsusən də hərbi təyyarələrlə təchizində önəmli rol oynayır. Prezidentlərin Şuşada və Xankəndidə keçirdiyi görüşlər dünyaya bu dostluğun mesajı idi. Birgə təlimlər hər iki dövlətin döyüş təcrübəsinin mübadiləsinə və təkmilləşdirilməsinə xidmət edir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Pakistan nüvə dövləti olmaqla yanaşı, dünyanın ən güclü orduları sıralamasında ilk 10-luqdadır. Azərbaycanın yerləşdiyi geostrateji bölgədə Pakistan kimi güclü müttəfiqə zərurət var. İslamabadın Bakı ilə qardaşlığı və strateji müttəfiqliyi həm də çəkindirici xarakter daşıyır. Azərbaycan da Pakistana hər zaman dəstəyini ifadə edib. Son olaraq, Hindistanla silahlı toqquşmada Dehlinin təxribatını kəskin şəkildə pislədi. Pakistanı ilk dəfə keçirilən Müstəqillik günü və Haqqın qələbəsinə həsr edilmiş hərbi paradıda iştirakımız hərbi əməkdaşlığın təzahürü kimi qiymətləndirilməlidir”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin mətni ABŞ-da, Ağ Evdə, Prezident Donald Trampın şahidliyi ilə paraflandı. Bu prosesi iki ölkənin XİN başçıları - Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyan reallaşdırdı. Bayramov və Mirzoyan daha sonra sülh müqaviləsinin imzalanmasına əngəl olan iki şərtə bəzi - ATƏT-in Minsk Qrupunun (MQ) buraxılması haqda ATƏT-in baş katibinə birgə müraciəti imzaladı. Birgə Bəyannamədə də eyni müraciət əksini tapıb. Lakin artıq həm də MQ-nin keçmiş üç həmsədrindən biri kimi ABŞ dövlətinin adından.

Bu arada ATƏT baş katibi Firudin Sinirlioglu birgə bəyannatda ATƏT-ə aid məsələni reallaşdırmağa hazır olduğunu söyləyib. Ancaq məlumdur ki, ATƏT-də qərarlar konsensus prinsipi əsasında verilir. Artıq digər keçmiş həmsədr ölkə - Fransa da Minsk Qrupunun de-yure buraxılmasına çağırış edib. Həmçinin Rusiya aşağı-yuxarı yəqin ki, oxşar mövqə sərgiləyəcək.

Bəs prosedur necədir, Minsk Qrupu rəsmən nə vaxt buraxılacaq, ATƏT-in növbəti sammitində (ilin axırında), yoxsa bu, daha tez mümkündür?

ATƏT PA-da Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvü, ATƏT-in iqtisadi məsələlər, elm, texnologiya və ətraf mühit üzrə Baş Komitəsinin rəhbəri Azay Quliyev “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, ABŞ Prezidentinin iştirakı və imzası ilə Azərbaycanın Prezidenti və Ermənistanın Baş nazirinin qəbul etdiyi Birgə Bəyannamədə ATƏT-in Minsk

Qrupunun və ona aid olan strukturların ləğv olunmasının vacibliyinin qeyd olunması, xarici işlər nazirləri Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyanın bu barədə ATƏT-ə rəsmi müraciət göndərməsi Azərbaycanın çox böyük tarixi və diplomatik qələbəsidir: “24 mart 1992-ci ildə, Helsinkidə keçirilmiş ATƏT (o vaxt ATƏM) Nazirlər Şurasının əlavə iclasında Ermənistan və Azərbaycan arasında Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həlli üçün yaradılan, lakin heç bir əməli addım atmayan bir beynəlxalq təsisat yaxın zamanlarda rəsmi olaraq ləğv olunaraq bütün reyesterlərdən çıxarılacaq və keçmişdə Azərbaycanın döyüş meydanında, hərbi-siyasi yolla münaqişəni həll etdiyini ATƏT-in rəsmi qərarı ilə təsdiqləyəcək. Bu qərar isə ATƏT tarixində ilk və nadir hadisə kimi yadda qalacaq”.

O ki qaldı Minsk Qrupu-

nun ləğvi mexanizminə, Azay Quliyevin sözlərinə görə, burada ilk növbədə qeyd onu qeyd etmək lazımdır ki, **ATƏT konsensus əsasında fəaliyyət göstərir, yəni 57 iştirakçı dövlətin hamısı hər hansı bir qurumun və ya mexanizmin yaradılması, dəyişdirilməsi və ya ləğv olunması məsələsində razılığa gəlməlidir:** “Məlum olduğu kimi, ATƏT-də 3 qərarverici orqan mövcuddur: 1) Qeyri-müəyyən vaxtda keçirilən (sonuncu dəfə 2010-cu ildə Astanada keçirilib) və ən yüksək siyasi orqan olan Dövlət Başçıları Sammiti; 2) Hər ilin dekabr ayında çağırılan, siyasi və mandat məsələlərində geniş səlahiyyətə malik Nazirlər Şurası; 3) Həftədə bir dəfə çağırılan, səfirlik səviyyəsində, gündəlik idarəetmə və icra qərarlarını verən Daimi Şura. Əlbəttə ki, Minsk Qrupunun ləğvi üçün Dövlət Başçıları Sammitinin çağırılmasına ehtiyac yoxdur. Bunu üçün Azərbaycan və Ermənistan Minsk Qrupu və ona aid strukturların

Minsk Qrupu bu tarixdə “dəfn” ediləcək

Azay Quliyev: “Bu qərar ATƏT tarixində ilk və nadir hadisə kimi yadda qalacaq”

ləğvi barədə birgə qərar layihəsi hazırlayıb ATƏT-in Daimi Şurasına və ya ATƏT-in Nazirlər Şurasının iclasına təqdim edə bilərlər. Bu, yəqin ki, belə olacaq. Hər iki qurum bu məsələyə baxıb müvafiq qərar qəbul edə bilər. Lakin Nazirlər Şurası ATƏT-in daha yüksək qərarverici siyasi orqanı olduğundan (Minsk Qrupu 1992-ci

ildə Nazirlər Şurasının əlavə iclasında yaradılıb) belə bir müəhüm qərarın xarici işlər nazirləri səviyyəsində verilməsi ona daha böyük “siyasi çəki” və daha güclü siyasi legitimlik qazandırır. Əsas odur ki, defakto fəaliyyətsiz olan və heç nəyə yaramayan ATƏT-in Minsk Qrupu tezliklə deyure ləğv olunacaq. Bu da münaqişənin

rəsmən həll olduğunu və bu sənəfinin qapandığını beynəlxalq səviyyədə təsdiqləyəcək”.

Deputat hesab edir ki, ortada Azərbaycan və Ermənistanın siyasi qərar və ABŞ-ın güclü dəstəyi olduğuna görə heç bir ölkə, o cümlədən Fransa və Rusiya bu qərara veto qoymayacaq.

□ **Elibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

“Ermənistan həm Rusiyaya, həm də İrana qarşı ikiqat xəyanət edir”. Musavat.com xəbər verir ki, bunu rusiyalı politoloq, Rusiya Siyasi Tədqiqatlar İnstitutunun direktoru Sergey Markov bildirib. Onun sözlərinə görə, ABŞ İranla sərhədə yaxın ərazilərdə gizli məlumatları kəşfiyyat yolu ilə toplamağa başlaya bilər.

“İrəvanın xəyanəti yalnız Rusiyaya deyil, həm də İrana qarşıdır. İran uzun illər Ermənistanı dəstək verib, amma indi İrəvan ABŞ-a hərbi baza yaratmağa icazə verib. Həmin ərazidə amerikalılar kəşfiyyat sistemləri yerləşdirəcək və gələcəkdə ABŞ-ın İranla qarşı mümkün aqressiyasına dəstək göstərəcək. Bu, həm Rusiyaya, həm də İrana qarşı ikiqat xəyanətdir”, - deyər Sergey Markov bildirib.

Markov haqlıdır mı? Bu, “ikiqat xəyanət”dirsə, Moskva və Tehranın İrəvana cavabı nə olacaq?

Sabiq MTN polkovniki, təhlükəsizlik məsələləri üzrə ekspert İlham İsmayıl “Yeni Müsavat”da bu suallar ətrafında tarixə ekskursiya etdi: “Bu məsələyə 1855-65-ci illərdə Böyük Britaniyanın baş naziri olmuş, böyük ictimai-siyasi xadim Lord Palmerstonun məşhur sözləri ilə başlamaq istəyirəm. O demişdi: “Böyük Britaniyanın daimi düşmənləri və daimi dostu yoxdur. Birləşmiş Krallığın daimi, dəyişməz, əbədi maraqları var və biz onu dəyişmək istəmirik”. İstənilən ölkənin, o cümlədən Ermənistanın da daimi maraqları var. Bu gün dost ola bilənlər səhəri gün düşmən olmasalar da, ən azından onların maraqlarını təmin etməyə bilərlər. Paşinyan hakimiyyətə gəldiyi gündən bəri bilirik ki, qərbyönlü siyasət aparır və ölkəsinin perspektivini bu siyasətdə görür. Onun üçün də Sergey Markovun Rusiya və İranın maraqlarına

xəyanət etməsi fikirləri təsədüfi deyil. Ola bilsin ki, xəyanət edib. Amma Ermənistanın maraqlarına xəyanət-dirmi? Xeyr. Əksinə, Ermənistanın maraqlarına uyğun addım atıb. Çünki Rusiya və İran Ermənistanın uzunmüddətli siyasətini təmin edəcək maraq yaratmayıb. Hər zaman bölgədə gərginlik yarıdılar. Artıq Paşinyan hökuməti və erməni cəmiyyəti yaxşı anlayır ki, sərhəd ölkələrindən Türkiyə və Azərbaycanla gərgin münasibətlərdə olmaq onların maraqlarına xidmət etmir”.

İrəvandan Rusiyaya və İrana “ikiqat xəyanət”?

Moskvadan Ermənistanın ünvanına ittihamlar başladı; **İlham İsmayıl:** “Əsas odur ki, Paşinyan ölkəsinin maraqlarına xəyanət etməyib”

Polkovnik Markovun bu fikirləri ilə öz ölkəsinin maraqlarını güddüyünə də toxundu: “Belə fikirlərdə təbii ki, Markov Ermənistanın maraqlarını nəzərə alması deyil ki?! İran fikirləşir ki, Amerika o tərəfdən kəşfiyyat məsələlərini həll edəcək. Bu, çox yersiz düşüncə və yanaşmadır. Burada əsas məsələ Cənubi Qafqaz kimi bir bölgədə Amerika kimi bir supergücün həyata keçirmək, Rusiyanı buradan sıxışdırmaqdır. Bu maraq da Ermənistanın perspektiv maraqları ilə

üst-üstə düşür. Mən hələ Azərbaycan məsələsini demirəm, ölkəmizi bura qatmıram. Çünki biz bilirik ki, 8 avqustda Vaşinqtonda atılan addım Azərbaycanın birbaşa istəyi olmasa, mümkün olmazdı”.

İ.İsmayıl hesab edir ki, 1895-96-cı illərdən başlayaraq, Türkiyə ərazisində erməni daşnaklarını qızıqdırmaqla ermənilərin Türkiyədən böyük köçünün baş tutduğunu nəzərə alsaq, 1915-ci ildə I Dünya savaşı zamanı Çar Rusiyası tərəfindən qızıdırılaraq

ortaya atıldıqlarını xatırlatsaq, göründüyü kimi, bunlardan heç nə qazanmadılar: “Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan dəfələrlə deyib ki, bizim Rusiya ilə yaxınlaşmamız hər zaman fəlakətimizlə nəticələnib. Genosid məsələsinə də Paşinyan boşuna yanaşmayıb. Biz bunu aradsırmalıyıq ki, görək bu nədən belə olub. Ermənilər hər zaman alət olublar. Maraqları naminə daim satıblar. Bu gün də maraqları Qərbə doğrudur. Türkiyə və Azərbaycanla yaxın münasibətlər bu gün İrəvanın ma-

raqlarına cavab verir. Burada kəşfiyyat məsələsi sadəcə çox xırda bir məsələdir. Ola bilsin ki, kiçik bir məlumat əldə etsinlər. Amma bu, global mənada kəşfiyyat məlumatı əldə etmək olmayacaq. Digər tərəfdən, orada qeyd olunur ki, Amerika hərbi baza yaradır. Xeyr, bu belə deyil. Transzitiv yolda təhlükəsizliyin, nəzarətin təmin edilməsi hərbi baza yaratmaq deyil”.

İ.İsmayıl şimal və cənub qonşumuzun İrəvana cavabının necə ola biləcəyindən də söz açdı: “Kreml 5 ildən çoxdur ki, İrəvanda haki-

miyyət dəyişikliyi etməyə çalışır. Amma hələ ki buna nail ola bilməyib. Bundan sonra daha sərt formaya keçə bilər. 2026-cı ildə Ermənistanda keçiriləcək parlament seçkilərinə qədər rusiyayönümlü qüvvələri cəlb edə bilər ki, ölkədə qarışıqlıq yaratsın, seçkilərə qədər hakimiyyət dəyişikliyinə nail olsun. Hətta deyirdim ki, Paşinyana qarşı sui-qəsdə də cəhd oluna bilər. Hərçənd ki, Qərb tərəfindən Paşinyanın fiziki təhlükəsizliyi qorunur. Rusiya kilsə, daşnaklar, diasporanın vasitəsilə daim hərəkətdə olacaq. Üstəlik, iqtisadi təzyiqlərə də keçəcək”.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva hesab edir ki, Ermənistan sakit formada Rusiya və İrandan uzaqlaşacaq: “Ermənistan artıq kolonial və forpost dövlət olmaqdan bezib. Artıq Rusiya və İranın onu alət kimi istifadə etməsindən və bu yolla Tehranla Moskvanın İrəvanı özündən asılı vəziyyətə salmaq cəhdlərindən cana doyub. Paşinyan artıq güclünün yanında olmaq qərarını verib. Nikol Vovayevič bundan sonra zəiflərlə işləmək istəmir. Ermənistan anlayır ki, Ukrayna ilə üç ildir bacara bilməyən Rusiya, İsrailin əlində cəmi bir həftəyə əsir-yesir qalan İran onu Qərbin təzyiqlərindən müdafiə etmək iqtidarında deyil. Üstəlik, İran və Rusiya Ermənistanı xoş günlər yox, qara günlər vəd edir. Ermənistan isə “işğalçı ölkə” ayamasından, damğasından qurtulmaq istəyir. İrəvanda anlaşırlar ki, nicat qapısı ABŞ-ın, Türkiyənin və Azərbaycanın yanında olmaqdan keçir. Öz maraqlarını müdafiə etmək, gələcəyini müstəqil şəkildə müəyyənləşdirmək xəyanət deyil. Doğrudan da Rusiya və İran Ermənistanı dostdursa, İrəvanın bu addımını xoşməramlı addım kimi qəbul etməlidirlər”.

□ **Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Zəngəzur dəhlizinin “açar”ı kimdə olacaq?

Natiq Cəfərli: “Təhlükəsizliklə bağlı məsuliyyət ABŞ-la Ermənistanın üzərinə düşür”

Ötən həftəsonu ABŞ-da üç lider arasında imzalanmış Birgə Bəyannamə ilə Minsk Qrupu ilə yanaşı, Zəngəzur dəhlizinin taleyinə də aydınlıq gətirildi. Yol ABŞ şirkətinə həvalə ediləcək. Lakin Azərbaycan da istəyinə çatıb. Naxçıvana keçid maneəsiz olacaq. Bununla bağlı sənədin 3 və 4-cü bəndlərində belə deyilir:

“3. Biz regionda və onun qonşuluğunda dövlətlərin suverenliyi, ərazi bütövlüyü və yurisdiksiyasına hörmət əsasında sülhün, sabitliyin və rifahın təşviqi üçün iki ölkə arasında ölkədaxili, ikitərəfli və beynəlxalq nəqliyyatın təmini məqsədilə kommunikasiyaların açılmasının əhəmiyyətini bir daha təsdiq etdik. Bu səylər Azərbaycan Respublikasının əsas hissəsi və onunla Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneəsiz bağlantını və Ermənistan Respublikası üçün

beynəlxalq və ölkədaxili bağlantılar üzrə qarşılıqlı faydaları ehtiva edir;

4. Ermənistan Respublikası Ermənistan Respublikasının ərazisində “Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp

Marşrutu” (TRIPP) bağlantı layihəsi üçün çərçivənin müəyyən edilməsi məqsədilə Amerika Birləşmiş Ştatları və qarşılıqlı müəyyən edilmiş üçüncü tərəflərlə əməkdaşlıq edəcək. Biz bu məqsədə ən

qısa zamanda nail olmaq üçün xoş niyyətlə səy göstərməyə dair qətiyyətimizi təsdiq edirik”.

Azərbaycanın iki hissəsinin birləşdirmək üçün təxminən 40 kilometrən bir qədər

artıq dəmir yoluna ehtiyac var. Azərbaycan Naxçıvan Muxtar Respublikasından dəmir yolunun bərpasına başlayır. Təkcə dəmir yolu deyil, elektrikötürücü xətləri, fiberoptik rabitə xətləri və gələcəkdə Xəzərin o tayındakı qonşularımızla birlikdə Azərbaycan enerji resurslarını nəql edə biləcək digər enerji infrastrukturunu da nəzərdə tutur.

Bəs Zəngəzur dəhlizi və ya “Tramp yolu” nə vaxta hazır olacaq? Dəhlizin texniki işlərinin ABŞ-a verilməsi prosesi nə dərəcədə sürətləndirilə bilər? Dəhliz neçəyə başa gələcək və onun “açar”ı kimdə olacaq?

Respublikaçı Alternativ Partiyasının Siyasi Komitəsinin sədri, iqtisadçı Natiq Cəfərli “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Zəngəzurdan keçən yolun operatoru və moderatoru ABŞ şirkətləri olarsa, deməli, təhlükəsizliklə bağlı məsuliyyət də ABŞ-ın, yaxud ABŞ-la Ermənistanın üzərində olacaq: “Bu nöqteyi-nəzərdən Azərbaycana bu məsələdə demək olar ki, diplomatiyada master-klass ortalı-

ğa qoydu. Yeni bütün problemləri, İran, Rusiya, dəhlizlə bağlı ola biləcək məsələləri Amerika və Ermənistan həll etməli olacaq. Bu da Azərbaycana çox sərfəlidir. Azərbaycan zəif istəyinə çatır - Zəngəzur yolunun açılması Azərbaycanın prioriteti idi”.

Natiq Cəfərli vurğuladı ki, əgər texniki və siyasi məsələlər həllini tez taparsa, 2027-ci ildə Zəngəzur yolunun açılması və istifadəyə verilməsi mümkündür: “İnvestisiyalara gəldikdə, Avropa İttifaqı strukturlarının 43 kilometrlik həmin avtomobil yolunun və dəmir yolunun çəkilməsi üçün hesablamaları var idi. Təqribən 300 milyon avroya yaxın vəsait lazım olacaq ki, bu da o qədər də böyük məbləğ deyil. İstənilən böyük Amerika şirkəti çox asanlıqla həmin investisiyanı qoya bilər. Əsas maneə maliyyə məsələsi deyil, əsas maneə siyasi maneələrdir. Onlar aradan qalxandan sonra texniki, maliyyə məsələlərinin həlli asandır”.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

Xalqımız çox həssasdır, yay aylarında isti vürduqca emosiyalarımız daha da yüksəliş yaşayır. Milli qəhrəmanın şəklinin torta vurulması, anasının bıçaqla həmin tortu kəsməyə məcbur edilməsi bu baxımdan uca milləti əsəbləşdirmişdir.

Biz fransız deyilik ki, çörək olmayanda tort yeyək, ya Bastiliyaya dırmaşaq, bizə belə hallar qətiyyəni yaraşmır. Sözləşib, mənim bir qahımım var, əgər dünya antropoloqları orta statistik azərbaycanlının biometrik-etnik-geopolitik portretini cizmaq üçün adam axtarsalar onu məsləhət görə bilərəm. Bir gündə, eyni saat ərzində internetdə 5 mövqe paylaşa bilər: əvvəlcə dünyanın faniliyi haqda hansısa düşükcə qaqaşın TikTok videosu gəlir, ardınca imam Hüseynə ağlaşırlar, üçüncü sırada Manaf oxuyur, dördüncü deputat Razi Nurullayev pambıqçılarla tarlada görüşür, beşinci videoda isə süpürgəçi qarı hökumətdən uşaq pulu istəyir. Fantastik rəngarəng adamdır. Məşə görür yaşıllaşır, dəniz görür maviləşir, dağa çıxır ağarır, qarpız yeyir qızarır, avqust gəlir qaralır... Təbiətdə beləsinə az rast gəlinir.

Elə xalqın həssaslığı aidiyyəti qurumlara da sirayət etmişdir deyə metroda doğulan uşağa daimi gediş bileti hədiyyə edildi. Hərçənd orada bir qədər xəsisliyə varılmışdır, bunu niyə uşaq 25 yaşa çatana qədər edirsiniz? Ömürlük olsa, metro ziyandan çökə bilərdimi? Bakının inkişaf planı pozulacaqdımı? Əlbəttə, hesablamaq lazımdır. Yəqin idarədə bunun hamısını çötkəyə vurmuşlar.

Sözləşib, bilmirəm fikir verdinizmi, Trampın masasının üstündə çötkə var idi. Bizim kolxozda hesabdarların istifadə elədiyi qədimi çötkənin eynisi. Bir də domino, nərd oynanılan yerlərdə olur. Görünür, Ağ Evdə dünyanın dəftər-kitabını kompüterə, kalkulyatora etibar eləmişlər.

Əslində uşağa 25 yaşacan pulsuz gediş hüququ verməyin özü də bir az şişirtmədir, çünki onsuz 7 yaşa qədər uşaqlara metro ödənişsizdir. Yəni 25-dən 7 çıxsaq qalır 18 il. 18 il adam hər gün metrodan azı 1 dəfə istifadə etsə, indiki qiymətlə 3 min 285 manatlıq hədiyyədən söhbət gedir. Çoxdurmu? Yox. Metro Tağıdan Akif Çovdarovun tutub aldığı 3-4 milyon dollara baxanda elə çox deyil.

Ancaq uca millətimiz bəy verən atın dişinə baxmayıb. Mənim adım İsmətdir, hər nə versən qismətdir. Üstəlik, heç o biri idarələr ərazilərində doğulan uşaqlara qəpik də vermir. Hələ bu yaxında avtobus idarəsinin biri ağlaşma qurmuşdu, deyir 5 ildir ziyanla çalışırıq. Özü də guya özəl idarədir. 5 il ziyanla çalışaraq, görəsən, bunlar nə yeyib-icirlər?

Uşağa Cəsur adının qoyulması isə lap yerinə düşür. Həqiqətən bəzən biz metroda vaqona minərkən böyük şücaət göstəririk. Gəl gör orada doğulasan... Üstəlik "20 Yanvar" kimi stansiyada. Orada tək metronun içində deyil, üstündə də insan dünyaya təzədən göz açma bilər. Məsələn, "İnşaatçılar" a getmək istəyi ilə yola çıxarsan, bir də baxarsan səni tutub taksiyə basıblar, Cəlilabada gedirsən. Hər il "20 Yanvar"ın kruqunda minlərlə insan itkin düşür. Mən neçə jurnalist dostumu orada itirmişəm, bəziləri axırda Kürdəxanından çıxıb, lakin çıxmayanları çoxdur. Allah hamımıza qəni-qəni rəhmət eləsin.

Keçən həftə dövlət dil komissiyasından Sayalı xanım ənənəvi açıqlamasını yaymışdı, deyir bəzi valideynlər yeni doğulan uşağına Rəzil, Kündə, Məlumat, Türmə adları qoymaq istəyirmiş. Təxmin edərdim Məlumat nəşriyyatda, Kündə tənqidxanada, Türmə həbsxanada doğulubdur. Bəs görəsən, Rəzil hansı idarədə doğulubmuş? Təxminlərim var, amma yazma bilmərəm - adım Cəsur deyil.

Sonda fürsətdən istifadə edərək Cəsur müəllimi təbrik edirəm, ona cansağlığı, uzun ömür diləyirəm. Azərbaycanda doğulmasına hələ çox sevinəcəkdir!

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev avqustun 8-də, ABŞ-a son səfəri çərçivəsində mediaya geniş müsahibə verdi. Suallara cavablar zamanı dövlət başçısı Ermənistanla sülh müqaviləsinin nə vaxt imzalanacağını biləcəyi ilə bağlı da ətraflı danışdı.

Bəllidir ki, sənədi ləngidən əsas əngəl Ermənistan Konstitusiyasında hələ də ölkəmizə qarşı ərazi iddiasının qalmasıdır. Bu isə hər şeydən əvvəl beynəlxalq hüquqla ziddiyyət təşkil edir. O səbəbə Prezident tamamilə haqlı olaraq vurğuladı ki, konstitusiya dəyişikliyi tələbi qonşu ölkənin daxili işlərinə qarışmaq deyil, belə bir düzəliş edilmədən sülh sazişi imzalanma bilməz.

İlham Əliyevin sözlərinə görə, Ermənistan tərəfi özü bildirir ki, konstitusiyasında dəyişikliklər edilməlidir və Azərbaycana olan ərazi iddiası oradan çıxarılacaq. "Əks təqdirdə, bu, birinci növbədə ABŞ-a qarşı hörmətsizlik olacaq".

Yeni ortada artıq Birləşmiş Ştatlar kimi qüdrətli bir dövlətin də iradəsi var.

"Azərbaycanın mövqeyi, demək olar ki, bütün aparıcı beynəlxalq aktorlar, o cümlədən ABŞ tərəfindən anlayışla qarşılanır. Sülh sazişi imzalananda hər bir məsələ öz həllini tapmalı və ölkəmizə qarşı əsassız ərazi iddiası oradan çıxarılmalıdır", - Prezident bildirib və əlavə edib ki, mədam Azərbaycanla Ermənistan sülh sazişini paraflayıb, onun rəsmi imzalanması da çox çəkməməlidir, konstitusiya müvafiq düzəlişdən sonra onu istənilən vaxt imzalamaq olar.

Beləcə, Nikol Paşinyan və komandasına son "ev tapşırığı" verilib. Həm də Ağ Evdə.

Bəzi ehtimallara görə, Paşinyan ABŞ uğurundan sonra gələnləri seçkiləri və konstitusiya düzəlişi məsələsinə qabağa çəkməklə ilin sonunadək Bakının əsas şərtini reallaşdırma da bilər. Bu il sülh müqaviləsi imzalanacaqmı?

Ümumiyyətlə, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Vaşinqton səfəri və Ağ Evdə keçirilən tarixi brifinq regionun geosiyasi gündəminin mərkəzinə çevrildi. Səfərin əsas mövzusu - Ermənistanla sülh sazişinin paraflanması və onun imzalanması üçün son maneələri aradan qaldırılması - Cənubi Qafqazda onilliklər davam edən münaqişənin rəsmi olaraq bitməsi istiqamətində mühüm mərhələdir. Prezidentin açıqlamaları həm diplomatik ritorikanın, həm də siyasi mesajla-

Əliyevin kritik xəbərdarlığı - Trampa verilən vəd pozulsa...

Paşinyan ABŞ uğurundan sonra seçkiləri və konstitusiya düzəlişini önə çəkə bilər; Bakı və İrəvan yekun sülh sənədinin bir addımlığında

rın məzmun baxımından çox aydın və sərt olduğunu göstərdi.

Prezident İlham Əliyev Vaşinqtondakı brifinqdə bildirdi ki, Azərbaycanın sülh sazişi üçün irəli sürdüyü bütün şərtlər məntiqli, əsaslı və beynəlxalq hüquqa uyğundur. Ermənistan cəmiyyətində və hakimiyyətində müəyyən dairələr uzun müddətdir Azərbaycanın guya İrəvanın daxili işlərinə qarışmaq niyyətində olduğu barədə fərziyyələr irəli sürürdü. Lakin dövlət başçısının sözləri göstərir ki, bu iddialar tamamilə əsassızdır. Məsələ Azərbaycanın milli təhlükəsizliyi və ərazi bütövlüyü ilə bağlıdır və buna "daxili işlər" prizmalarından yanaşmaq absurddur.

Əslində Prezidentin bu mövqeyi Azərbaycanın 2020-ci ildən sonra formalaşdırdığı diplomatik xəttin davamıdır. Bakı müharibədən sonra yaranmış yeni realiaqlar çərçivəsində regionda uzunmüddətli sülh üçün yalnız qarşılıqlı tanınma və ərazi iddialarından imtina prinsipini əsas götürüb.

Professor Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a bildirib ki, sülh mətni paraflanıbsa, geriye dönüşü yoxdur. Onun sözlərinə görə, yekun sülh müqaviləsinin imzalanmasına bir addım qalıb: "Bunun üçün Ermənistan referendum keçirməli və məlum tələbi yerinə yetirməlidir. Azərbaycana olan ərazi iddiası qalmamalıdır və konstitusiyadan çıxarılmalıdır. Məncə, Paşin-

yan bu tələbi yerinə yetirəcək. Çünki alternativ yoxdur. Ermənistan Türkiyə ilə sərhədlərin açılmasını, bölgədə sabitliyi və özünün iqtisadi inkişafını istəyirsə, konstitusiya dəyişikliyi etməlidir. Zənnimcə, referendum daha tez də ola bilər. Bunun üçün ona Vaşinqton görüşü ilə kart-blans verildi. Paşinyan bu fürsəti dəyərləndirməlidir. Ona görə də erməni ictimai rəyini hazırlamalı, daha erkən ümumxalq səsverməsinə getməlidir".

Q.Hüseynli hesab edir ki, Zəngəzur dəhlizinin "Tramp marşrutu" adı ilə açılması Paşinyanın müxalifət və xalq qarşısında arqumentlərini gücləndirir, o baxımdan, referendum və parlament seçkilərinə erkən gəlməsi istisna deyil: "Baş nazir müsahibəsində də bildirdi ki, Vaşinqton variantını Rusiyaya təklif etmişdi, amma alınmadı. Onun fikrincə, Rusiya variantı Ermənistanın suverenliyinə zidd idi. Söhbət yolum dəhliz statusu daşımından gedir. 10 noyabr razılaşmasına əsasən, Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidməti dəhlizə yerləşəcəkdi. Ancaq Moskvanın planı baş tutmadı və bu logistika "Tramp yolu"na çevrildi. Paşinyan da indi xalqına göstərir ki, Ermənistan dəhliz vermədi və milli maraqlara zidd addım atmadı. Bu mənada, referendumda konstitusiya dəyişikliyi daha ağrısız başa çata bilər".

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədovanın proq-

nozuna görə, bu ilin sonunda yekun sülh müqaviləsinin imzalanması üçün ümid var: "Əgər Ermənistan payızda referendum və seçkiləri keçirsə, dekabrda elə Ağ Evdə müqavilə imzalanacaq. Cənab Prezident də dedi ki, konstitusiya düzəliş edilsin, istənilən zaman həmin sənəd imzalanma bilər. Hətta Ermənistan Konstitusiyasında ərazi iddiaları olmasaydı, elə 8 avqustda yekun müqavilə olacaqdı. Ona görə də Paşinyan öz xalqını sevirsə, ölkəsinin gələcəyini fikirləşirsə, bu prosesi sürətləndirməlidir. Sadəcə, o qədər asan proses deyil. Artıq Rusiya və İranın İrəvana təzyiqləri başlayacaq. Paşinyan həm də bu təhdidləri dəf etməlidir".

Siyasi təhlilçi Asif Nərimanliya görə, bəyannamə rəsmi Bakının sülh sazişinə dair irəli sürdüyü bütün tələblərin qəbul edilməsi deməkdir: "Bölgədə yeni mərhələ başlayır və bu mərhələnin başlanğıcı olan Vaşinqton görüşünün nəticələrinə görə, müharibənin qalibi olan Azərbaycan sülh masasında da qazandı. Bəyannamədə tələflərin saziş mətninin paraflandığı əksini tapır. Sazişin paraflanması yekun müqavilənin bağlanması demək olmasa da, irəliyə doğru ciddi addım kimi qəbul edilə bilər. Artıq yekun sülh müqaviləsinin önündə ciddi maneə qalmayıb".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Dost-düşmənlərimiz üçün 8 avqust sınağı - Bakıdan reaksiya

Ağ Evdəki anlaşmadan ən çox qəzəblənən iki ölkə var: "Tramp bəyannaməsi" "Putin bəyannaməsi"ni necə üstələdi?

Avqustun 8-də Ağ Evdə Azərbaycan, ABŞ və Ermənistan liderləri arasında imzalanan anlaşma - Birgə Bəyannamə sözsüz ki, tarixi önəm daşıyır. Daha bir səbəbə - ilk dəfə olaraq, bu üç dövlətin rəhbərləri səviyyəsində belə bir mühüm sənəd imzalanıb.

Məlumdur ki, İlham Əliyev və Nikol Paşinyan Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə də bir neçə üçtərəfli sənədə imza atıb - 10 noyabr 2020, 11 yanvar 2021, 26 noyabr Soçi. Bundan əlavə, Azərbaycan və Rusiya prezidentlərinin imzası duran Moskva bəyannaməsi (22.02.2022) var. Lakin sadalananların heç biri faktiki işləmir. Bu mənada Trampın imzası olan üçtərəfli sənəd daha uzunömürlü ola biləcəkmi? Trampın Putinin imzalarının fərqi nədir?

Bu arada sənədə beynəlxalq reaksiya gəlməkdə davam edir. Bir sıra dövlətlər - qardaş Türkiyə və Pakistan, qonşu Gürcüstan, İtaliya, Almaniya, İsrail, Polşa, Macarıstan, Estoniya, BMT, ATƏT baş katibi, AŞ PA sədri, hətta Fransa anlaşmanı alqışlayıb. İran isə hadisəni ümumən müsbət qiymətləndirsə də, Zəngəzur dəhlizinə ABŞ-ın nəzarətindən dolayı narahatlığını gizləməyib. Xamneyinin müşaviri Əli Əkbər Vilayəti isə hədələyici tonda çıxışı edərək, Rusiya ilə birgə Zəngəzur dəhlizinə imkan verməyəcəklərini bildirib. Ancaq bunu necə edəcəklər, belli deyil.

Öz növbəsində İranın Azərbaycandakı keçmiş səfiri, hazırda İran Prezidentinin Protokol İdarəsinin rəisi-

nin müavini Seyid Abbas Musəvi Trampın Azərbaycan-Ermənistan danışıqlarında iştirakını "maraqlı, müəmmalı və təhlükəli" adlandırır.

Rusiyanın özündən isə qismən ehtiyatlı və ikibaşlı açıqlama gəlib. XİN sözcüsü Mariya Zaxarova ABŞ-ın vasitəçiliyi ilə Ermənistan və Azərbaycan rəhbərliyinin Vaşinqtonda keçirilən görüşünü müsbət qiymətləndirsə də əlavə edib ki, "Azərbaycan və Ermənistanın barışıqı maraqlar balansına əsaslanmalı və regional kontekstə uyğunlaşdırılmalıdır".

Göründüyü kimi, Moskva Tehrandan daha təmkinli reaksiya verib - baş verənlərdən ciddi şəkildə narazı olsa da.

Belə çıxır, 8 avqust anlaşmasından ən rahatsız olan və qəzəblənən ölkə İrandır. Görəsən, niyə? Hər necə olmasa, Ermənistan müstəqil dövlət sayılır. Onun öz ərazisində dəhlizə razılıq verib-verməməsinin Tehran nə dəxli? Bu, ölkələrin daxili işlərinə kobud müdaxilə cəhdi deyilmi? İranın müəhafizəkar dairələri ağılsız addım ata bilirmi? Bəs azərbaycanlı prezident Pezeşkianın buna əngəl olması mümkündürmü?

"Alyans" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, avqustun 8-də Vaşinqtonda Azərbaycan və Ermənistan arasında sülhə, əməkdaşlığa yönələn çox mühüm bir sənəd imzalandı: "Dərhal Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü bəyan etdi ki, sülh danışıqları və sülh prosesi Rusiyanın vasitəçiliyi ilə 44 günlük müharibədən sonra 2021-ci ilin yanvarında və noyabrında iki görüş keçirildi. Birində kommunikasiyaların açılması, digərində delimitasiya- demarkasiya məsələləri müzakirə olundu. Yeni sülh məsələsi Rusiyanın heç gündəliyində də deyildi, bu məsələyə yaxınlaşmaq belə istəmirdi. Halbuki Azərbaycan dəfələrlə sülh sazişi məsələsinin həllinə təşəbbüs göstərdi və Azərbaycanın təşəbbüsü ilə də 2022-ci ildə sülh prosesi başladı. Prosesdə əvvəlcə Avropa İttifaqı, sonra ABŞ rol oynadı. Həqiqət budur. İndi Rusiya sülh prosesində öz rolunu böyütməyə çalışır. Ancaq Rusiyanın bu prosesi ləngitməkdən başqa rolu olmadı. Vaşinqtonda imzalanmış sənədlərlə Rusiyada imzalanmış sənədlər arasında bir fərq olacaqmı? Biz təbiidir çox arzulayırıq ki, olsun. Bu ABŞ administrasiyasının bu məsələdə tutacağı mövqedən göstərəcəyi

fəallıqdan asılı olacaq. Təkcə sənədləri imzalamaqla iş bitsəydi indiyə qədər çox uzağa getmək olardı. Çox arzulayırdıq ki, vaxt itirmədən bu sənədlərin həyata keçirilməsi prosesi başlasın. İlk növbədə Zəngəzur dəhlizində kommunikasiyaların tikilməsinə başlanılmalıdır və buraya investisiyalar qoyulmalıdır".

A.Səmədov qeyd etdi ki, bu məsələdə İran aqressivlik ortaya qoydu: "Bu, gözlənilən idi. Dini liderin müşaviri Əli Əkbər Vilayəti son dərəcə diplomata yaraşmayan

Pezeşkianla Paşinyan nələrdən danışdı?

Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanla İran Prezidenti Məsud Pezeşkian arasında telefon danışığı olub.

Musavat.com xəbər verir ki, telefon danışığı zamanı Vaşinqtonda əldə olunan razılaşmalar müzakirə edilib.

Ermənistanın Baş naziri İran prezidentini əmin edib ki, regional kommunikasiyalar ölkələrin ərazi bütövlüyü, suverenliyi və yurisdiksiyası prinsipi, eləcə də qarşılıqlı əsasında fəaliyyət göstərəcək.

Paşinyan Pezeşkiana Vaşinqton razılaşmalarını obyektiv qiymətləndirməsinə görə təşəkkür edib. O, İran prezidentinin İrəvana gözlənilən səfərinin əhəmiyyətini qeyd edib.

Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini isə avqustun 12-də Cənubi Qafqazda gedən prosesləri müzakirə etmək üçün İrana səfər edəcək. İran XİN sözcüsü İsmayıl Bəqayi mətbuat konfransında deyib. Onun sözlərinə görə, Ermənistan İran üçün narahatlıq doğuran istənilən addımın atılmasından çəkinəcək.

Bəqayi İranın Cənubi Qafqazda regiondan kənar qüvvələrin mövcudluğunun əleyhinə olduğunu vurğulayıb.

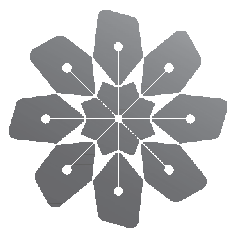
uğurlarımızdan biridir. Çünki burada Azərbaycanın demək olar bütün tələbləri nəzərə alınıb. O sənədin necə icra olunması ilk növbədə ABŞ-dan asılı olacaq. İkinci amil də Ermənistanın nə qədər dayana biləcəyindən asılıdır. Ermənistan İranın, Rusiyanın təzyiqlərinə davam gətirə bilsə, son illərin ən böyük geopolitik dəyişikliklərinə gətirib çıxara biləcək addımlar atıla bilər. Ümid edirik ki, yaxın zamanda bu istiqamətdə qızgın fəaliyyət başlayacaq".

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev isə dedi ki, 7 maddəlik "Tramp bəyannaməsi" 9 bəndlik "Putin bəyannaməsini" tam üstələdi: "Avqustun 8-də Vaşinqtonda Tramp, Əliyev və Paşinyan tərəfindən imzalanmış "Sülh zirvəsi bəyannaməsi" təkcə ona görə əlaqədar deyil ki, ABŞ-Azərbaycan, Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərini yeni real mərhələyə çıxardı. Həm də Rusiya ilə geosiyasi çarpışmada ABŞ-ın daha bir bölgədə üstünlüyünü təmin etdi. 2020-ci il 10 noyabrda Putinin iştirakı ilə virtual şəkildə imzalanmış bəyannamə real olaraq tam işlək ola bilmədi. Putin həmin sənədin neinki imzalanmasında, hətta ondan sonrakı dövrlərdə də Əliyevlə Paşinyanı məzmunlu bir müzakirə üçün üz-üzə danışığa da gətirə bilmədi. Bu da nəticə. Tramp Rusiyanı Bakı-İrəvan normalaşma prosesindən

faktiki olaraq çıxardı. Tramp Qafqazda sülh təşəbbüsünü Putinin əlindən aldı. Əslində Putini aldatdı. Ukrayna ətrafında apardığı "leng müharibə və qırılmayan sülh ümidləri" siyasəti ilə aldatdı".

A.Quliyev hesab edir ki, Vaşinqtonda imzalanmış 8 avqust Tramp-Əliyev-Paşinyan bəyannaməsi 10 noyabr 2020-ci il bəyannaməsinin ömrünü bitirdi: "Putinin 5 il əvvəl həmin Bəyannaməyə "Zəngəzur dəhlizi" ifadəsini salmağa belə gücü çatmadı. Böyük ehtimalla bunu istəmədi. Çünki Zəngəzurun faciəli şəkildə tikə-parça edilməsində öz əlləri var idi axı. Ancaq 8 avqust Vaşinqton Bəyannaməsinə "Sülh və Rifah naminə Tramp yolu" adlı marşrutu salmağa Trampın qüdrəti çatdı. Putin dövlətlərarası sənədlərə Zəngəzur dəhlizi adının rəsmən salınmasına nə özünü çalışdı, nə də buna imkan verdi. Ancaq Tramp artıq həmin marşrutu dövlətlərarası mötəbər sənədə daxil etdirdi. Putin istəsə də, istəməsə də "Tramp yolu" artıq beynəlxalq rəsmi leksikona daxil edildi. Ancaq biz "Tramp yolu" ilə yanaşı "Zəngəzur dəhlizi" ifadəsinin də beynəlxalq diplomatik siyasi leksikonda işlədilməsinə çalışmalıyıq. Ən azı tarixi ərazilərimizə qarşı edilmiş ədalətsizliyə etirazın ifadəsi və simvolu kimi".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Vətəndaş cəmiyyəti,
hüquqi dövlət quruculuğu**

Azərbaycan və Ermənistan arasında paraflanmış sülh sazişi Cənubi Qafqazda 100 ildən artıq alovlanan separatizm ocağını söndürdü. Bu sənəd regionun çar Rusiyasından bu yana formalaşmış “maraqlar divarını” dağıdır, bölgə üçün yeni imkanlar açır. İlk növbədə bura beynəlxalq siyasətin əsas savaşına çevrilmiş logistika daxildir. ABŞ-ın Zəngəzur marşrutu üzərində cavabdehliyi üzərinə götürməsi mühüm detaldır. Avropamı Mərkəzi Asiya ilə birləşdirəcək bu yol böyük tranzit imkanları vəd edir. Dünyanın ən qüdrətli dövlətinin bu yola nəzarəti və sülhə arbitrliyi 3 Qafqaz dövlətini siyasi əsarətində saxlamağa çalışan Moskvanı cilovlamağa imkan verəcək.

Lakin bundan sonra yekun sülh sənədi imzalanmalıdır ki, bu qanlı səhifə tamamilə bağlansın. Ona görə də Ermənistan Konstitusiyasına dəyişiklik vacibdir. Prezident İlham Əliyev də ABŞ-da mediaya müsahibəsində deyib ki, Ermənistan “ev tapşırığı” verilib. Yəni qanunvericilik aktlarına düzəliş olunmalıdır ki, yekun sənəd imzalsın. Hazırda Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddiası var. Söhbət Qarabağın Ermənistana birləşdirilməsi ideyasından gedir. Həmçinin müstəqillik bəyannaməsinin preambula hissəsində konstitusiyanın o yerinə istinad olunur. O baxımdan, Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu prosesində bir erməni əngəli olduğu göz qabağındadır.

Hüquqi dövlət quruculuğunda separatizmin məhvi, su-

verenliyin bərpası ilə böyük yol qət edilib. Ancaq Ermənistanın Konstitusiyası bu prosesdə maneə olaraq qalmaqdadır. Çünki ərazi iddiası irəli sürüldüyü halda, hüquqi cəhətdən problemlər meydana çıxır. Bu da dövlətin inkişafına əngəl amillərindən biridir. Vaşinqtonda əldə olunan razılaşma isə ondan xəbər verir ki, hər iki tərəf hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində yeni dövrə başlayır. Paşinyanın daha əvvəl dediyi kimi, “real Ermənistan” qurulmasına start verilir, Azərbaycan isə hüquqi dövlət quruculuğu prosesini yekun sülh müqaviləsi ilə tamamilə yekunlaşdırır. Təbii ki, bütün bunlar bir qədər zaman tələb edir.

Bu nöqtəyi-nəzərdən Ermənistan “ev tapşırığı”nı yerinə yetirməlidir ki, problemə fundamental şəkildə son qoyulsun. Azərbaycan Prezidenti də bil-

Mülki cəmiyyət, hüquq

ÜSAVAT
N 140 (8650) 12 avqust 2024

Hüquqi dövlət quruculuğuna erməni əngəli

Paraflanmış sülh sazişindən sonra İrəvanın “ev tapşırığı”nı yerinə yetirməsi bu problemə son qoya bilər

dirdi ki, həmin dəyişiklik olun-duqdan sonra istənilən vaxt sülh müqaviləsi imzalana bilər.

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu hesab edir ki, paraflanmış sülh sənədinin yekun müqaviləyə çevrilməsi gec-tez reallaşacaq. Onun fikrincə, Ermənistan hökumətinə bunun üçün möhlət verildi: “İndi Paşinyan gedib ölkəsində bu məsələni sahmana salmalıdır. İrəvan daha əvvəl bəyan edirdi ki, guya konstitusiya onun daxili işidir. Amma növbəti dəfə sübut olundu ki, həm də Azərbaycana aid məsələ var. Bizə qarşı

ərazi iddiası irəli sürülsə, deməli, onun daxili işi hesab olunma bilməz. Ermənistan hakimiyyəti gələnləri seçkilərə qədər referendum keçirə bilər. Paşinyan artıq təsdiqlədi ki, konstitusiyaya düzəliş etməyə məcburdur, yoxsa sülh sazişi paraflanmış vəziyyətdə qalacaq. Erməni cəmiyyətinə də o mesaj ötürüldü ki, bunu yerinə yetirməlidirlər. Hər halda, ermənilər başa düşürlər ki, konstitusiyadan Azərbaycana qarşı ərazi iddiasının silinməsi onların əleyhinə deyil. Bəzi qaragüruh qüvvələr təbliğat apa-

ra bilər ki, guya Paşinyan milli maraqları satır, Qarabağdan imtina edir, amma başqa yol varmı? Bundan sonra ərazi iddiasını irəli sürməklə Qarabağı yenidən işğal edə biləcəklərmi?”

Hüquq müdafiəçisinin sözlərinə görə, yekun sənəd imzalanmaqla regionda sabitlik başlanacaq, hüquqi dövlət quruculuğunda hər iki tərəf üçün imkanlar açılacaq: “İşğal problemi inkişafa böyük əngəl oldu. Ermənistan da bundan heç nə qazanmadı. İndi isə iqtisadi perspektivlər

yanarır. Hüquqi dövlət quruculuğu olmadan sosial-iqtisadi islahatlar da çətinləşir. Hazırda Cənubi Qafqazın iki ölkəsinin barışıqlı ilə bu əngəli geridə qoymaq mümkündür. Habelə hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində bir sıra islahatların dərinləşdirilməsi perspektivləri yaranır. Ümumiyyətlə, Ermənistanın işğalçılıq siyasəti nəticəsində Azərbaycanın bir çox sahələrinə zərər vurulub. Odur ki, bölgənin inkişafı üçün bütün əngəllər aradan qalxmaldır”.

Xatırladaq ki, rəsmi Bakı 8 avqust zirvəsi barədə açıqlama yayıb. Bildirilib ki, Vaşinqton görüşünün nəticələrinə dair Birgə Bəyannamənin imzalanması Azərbaycanın irəli sürdüyü sülh gündəliyini təsdiq edib. **Sitat:** ““Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis edilməsi haqqında Saziş” layihəsinin paraflanması ilə bağlı müddəə çərçivəsində, sazişin imzalanması və ratifikasiyasına nail olmaq üçün əlavə tədbirlərin görülməsinə ehtiyac olduğu təsbit edilib. Bu kontekstdə, Azərbaycan tərəfi sazişin imzalanması üçün Ermənistan Konstitusiyasında dəyişiklik edilərək Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının aradan qaldırılacağını gözləyir”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

Azərbaycanla Ermənistan arasındakı danışıqların ən müxtəlif formatlarında ABŞ dəfələrlə yer alıb. Məsələn, 90-cı illərdə ABŞ-da, Ki-Uestdə aparılan danışıqlar hələ də siyasi təhlilçilərin yadındadır.

Hüseyinbala SƏLİMOV

dan nə gözləməsini başa düşməsi üçün heç də az vaxt tələb olunmadı. Elə bu səbəbdən də Qərbin bu müstəvidəki söyləmələri tamamilə faydasız hesab etmirik.

Düşünürük ki, ABŞ-ın indiki təşəbbüsü də daha çox başqa aspektdən maraqla doğurur. Trampın birinci idarəçiliyi dövründəki təcrübə, onun ikinci dəfə hakimiyyətə gələndən sonra bir sıra istiqamətlərdə, xüsusən Rusiya, onun prezidenti Vladimir Putin, ən əsası Ukrayna müharibəsi ilə bağlı apardığı ziddiyyətli siyasət deyirdi ki, böyük ümidlərə qapılmağa dəyməz, çünki Trampı nəinki postsovet məkanını maraqlandırmır, o, bu müstəvidə Vladimir Putinlə nəinki “bazarlaşmağa”, hətta onun “əlinə oynamağa” hazırdır.

Amma son günlərin prosesləri göstərdi ki, tamam belə deyil. Birincisi, deyərsən, Tramp anlamağa başlayıb ki, ya Ukraynanı tamam Rusiyaya verməlidir, ya da Putinlə başqa cür davranmalı və bunun da yollarını aramalıdır.

İkincisi, post-sovet məkanının digər seqmentinə gəldikdə, xüsusən də ABŞ-ın Cənubi Qafqazla bağlı son siyasətini nəzərdən keçirəndə belə anla-

Vaşinqton görüşünün əsas önəmi nədir?..

şıldı ki, Tramp və komandası bu müstəvidə də oyuna girməyə hazır görünür və buna görə Moskvadan çəkinmir.

Məsələn, ən son aylarda ən çox çək-çevir edilən məhz Zəngəzur dəhlizi oldu və aydınlaşdı ki, bu prosesdə ən iddialı aktorlardan-fiqurlardan biri də Vaşinqtondur.

Üstəlik, yeni ABŞ administrasiyasının Rusiyanın daha bir “geosiyasi tabu”larından birini ayaqlamağa, hətta onun Mərkəzi Asiya ilə Cənubi Qafqazı birləşdirəcək Transxəzər geoiqtisadi layihəsinə nəfəs verməyə çalışdığı belli oldu.

İnanın, bunlar sevindirici əlamətdir, çünki kiçik dövlətlərin ən çox ehtiyat etdiyi böyük dövlətlər arasında növbəti “geosiyasi ticarət”in baş tutmasıdır.

Bu məqamda daha çox uduzan, hətta ayaqlar altında qalan kiçik dövlətlər olur, ona görə ki, kimsə tərəzinin gözünə onların da maraqlarını qoymur. Necə ki, bir filmdə Çorçill Stalinlə Şərqi Avropanı bölüşdürərkən deyir: “Siyasət elə həqiqətən çox biabırçı, hətta həyasız məşğuliyyətmis”. Təsəvvür edin, Çorçill deyir bunu, təpədən-dırnağa qədər siyasətçi olan adam...

Həm də siyasət də “boşlu-

ğu” sevmir, Qərbin, xüsusən də ABŞ-ın çəkildiyi geosiyasi fəzada Rusiya peyda olur və bu boşluğu dərhal Moskva tutur - xüsusən də keçmiş postsovet məkanında, hara ki, Kreml iddialarını heç vaxt gizlətməyibdir və indi də gizlətmir.

Onu görə də Zəngəzur prosesi, bunun ardınca da Bakı və İrəvan liderlərinin baş tutacaq növbəti görüşünün Vaşinqtonda keçiriləcəyi haqdakı xəbər bizdə yenə də ümidlər yaratdı, azı məlum oldu ki, Cənubi Qafqazın Trampı qətiyyənlə maraqlandırmadığı haqqındakı fərziyyələr və gəmanlar, deyərsən, tamam həqiqət deyil.

Düzdür, bu xüsusda xeyli başqa “orijinal yozumlar” da var. Məsələn, deyilir ki, guya Tramp Nobel sülh mükafatını almaq üçün öz aktivlərini artırmağa səy edir və Azərbaycanla Ermənistan arasındakı danışıqlara da bu rakursdan baxır. Əlbəttə, biz belə düşünmürük. Həm də bizim azərbaycanlılarda belə bir misal var: tək sən sud verən inək ol, lap vur qabı da dağıt...

O ki qaldı son görüşə, əvvəlcədən dörd istiqamətdə sənədlərin imzalanacağı gözlənilsə də, bunların hələ Azərbaycanla Ermənistan arasında tamam sülh olmayacağı da de-

yilirdi.

Doğrusu, Bakı ilə İrəvan arasında sülhün əldə olunması yolundakı bu qədər yeni-yeni “mərhələ”lər adamı lap yorur və burada bəzi postsovet ölkələrinin Avropa İttifaqına və NATO-ya üzv olmaq üçün keçməli olduğu “prosedur”lar və “mərhələ”lər yada düşür: avropalı diplomatlar, strateqlər belə məsələlərdə çox pərgardılar.

Olsun. Heç nədənsə nəyinə olmasa da irəliyə doğru çox böyük addım sayıla bilər. Həm də güman edirik ki, ən azı Zəngəzur layihəsi istiqamətindəki razılaşmanın əldə olunması və xüsusən Minsk Qrupunun ləğvi ilə bağlı birgə müraciətin imzalanması da az iş olmazdı, çünki Nikol Paşinyanın Minsk Qrupu ilə bağlı məsələni süni şəkildə uzatması nəinki dilxorçuluq yaradır, hətta müəyyən şübhələr də doğururdu: əcəba, bəlkə adam öz opponentləri kimi münafiqliyin hələ də bitmədiyini düşünür?..

Görüşdən ilk sevindirici müjdə “907-ci düzəliş”lə bağlı oldu; ümid edək ki, düzəliş nəhayət, siyasi təzyiq aləti kimi tarixin zibilliyinə gömüləcək.

Belədən isə Vaşinqton görüşünü də öncə qarşılıqlı anlaşma (tək Ermənistanla yox, həm

də ABŞ-la) istiqamətində atılmış daha bir ciddi addım kimi dəyərləndirə bilərik, çünki indiki müərrəkəb dövrdə bizim üçün çox vacibdir bu.

Qafqazda çox çətin bir dövrüdür. Bir neçə dəfə yazmışıq ki, siyasətdə şərait bəzən düşmənləri də dost edir. Son proseslərdə Rusiya oyunçu kimi yoxdur, daha çox kənardan müdaxilə etməyə çalışır: Ermənistan bazalarını gücləndirmək, erməni müxalifəti və kilsəsinə dəstək vermək, azərbaycanlılara qarşı “soyuq savaş” açmaqla.

Belə bir durumda ABŞ-ın yenidən Cənubi Qafqaz müstəvisinə qayıtması, Bakı ilə İrəvan arasında hiss olunan anlaşmanın yaranması bütün hallarda, müəyyən ümidlər verirdi, hərçənd, özümüzü çox yüksək notlara da kökləmərdik.

Amma bəlkə verənə hətta bizim nəzəri gözləntilərimizi də bir xeyli üstələdi, bir yox, bir neçə istiqamətdə çox mühüm razılaşmalar əldə olundu, demək olar ki, sülhə doğru yolum ən azı üçdən ikisi keçildi və ən əsası da ABŞ-ın Qafqazlardan tamam çəkilməyi və bizi Rusiya ilə təkbətək buraxacağı haqdakı “proqnozlar” doğrulmadı, bu isə regiondakı sülhün təməl daşlarından biridir...

Yollarda “qətlam” - sürücüləri total yoxlama zamanı

Nəqliyyat eksperti yay aylarında qəzaların sayının artmasının səbəblərini açıqladı

Ötən həftə Azərbaycan yollarında qətlam kimi qəza baş verdi. Avqustun 7-də Bakı-Qax-Gürcüstan Respublikası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolunun Şəmkir rayonu ərazisində Bakıdan Qazağa hərəkət edən sərnişin mikroavtobusu yük maşını ilə toqquşdu. Nəticədə 7 nəfər öldü.

Bu dəhşətli faciə ilə bağlı Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi yanında Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi açıqladı ki, Şəmkir rayonu ərazisində baş verən qəzada iştirak edən hər iki nəqliyyat vasitəsinin daşımalarına buraxılış vəsiqəsi və buraxılış kartı olmayıb.

Qeyd edilib ki, 99-GO-705 dövlət qeydiyyat nişanlı “Mercedes-Bens”

markalı “Sprinter” mikroavtobusu sifarişli sərnişindəşimanı fərqlənmə nişanı, daşı-

malara buraxılış vəsiqəsi və buraxılış kartı olmadan həyata keçirib.

Həmçinin məlum olub ki, 20-DL-094 dövlət qeydiyyat nişanlı “KamAZ” markalı yük nəqliyyat vasitəsinin də daşımalarına buraxılış vəsiqəsi və buraxılış kartı olmayıb: “Nəqliyyat vasitələri qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq, reysqabağı texniki, sürücülər isə tibbi müayinədən keçməyib. Yol-nəqliyyat hadisəsinə səbəb olan amillərin təyin edilməsi üçün müvafiq araşdırmalara başlanılıb. Hadisə hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən araşdırılır”.

Yeri gəlmişkən, Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi yük avtomobili sürücülərinə müraciət edərək bildirir ki, iri qabarit, yüksək çəki və uzun tormoz məsafəsi bu nəqliyyat vasitələrinin idarəsini digər avtomobillərə nisbətən daha çətin və məsuliyyətli edir. Bu xüsusiyyətlər nəzərə alınmadan hərəkət edilməsi qəza riskini dəfələrlə artırır.

Nəqliyyat eksperti El-məddin Muradlı hesab edir ki, yay aylarında qəzaların sayının artması yollarda hərəkət intensivliyinin artması ilə bağlıdır. O qeyd etdi ki, yay aylarında istirahət mövsümünün başlanması ilə əlaqədar hərəkətilik artır və bu da qəza risklərini yüksəldir: “Bu, isti hava ilə birbaşa bağlı deyil. Əlbəttə, yay fəslində insanlar istirahətə çıxır, səfərlər artır. Bu isə hərəkətiliyin artması deməkdir. Harada hərəkətililik varsa, orada risk, təhlükə də qaçılmazdır. Amma burada əsas məsuliyyət daşıyan məhz vətəndaş, sürücü və piyadadır. Hər biri öz hərəkətinə və davranışına diqqət etməlidir. Bəzi sürücülərin və şəxslərin məsuliyyətsiz və düşüncəsiz davranışları qə-

za riskini daha da artırır. Bəzən insanlar düşünür ki, qaydalar pozulmaq üçün yazılıb. Amma bu, ölümə səbəb ola biləcək bir məsələdir. Tək bir səhv hər şeyi məhv edə bilər. Ona görə də ən düzgün yol qaydalara əməl etməkdir. Sürücülər anlamalıdır ki, bu qaydalar kiminsə şəxsi marağı üçün deyil, onların təhlükəsizliyi üçündür”.

E.Muradlı vurğulayıb ki, dövlətin təbiiq etdiyi qaydaların əsas məqsədi insanların həyatını qorumaqdır: “Yol hərəkəti qaydalarına əməl olunması, avtomobillərin saz vəziyyətdə saxlanması, yolların vaxtında təmiri və işıqlandırma sistemlərinin düzgün işləməsi qəza riskini azalda bilər. Eyni zamanda yol qəzalarında bəzən yol şəraiti və aidiyyəti qurumların səhlənkarlığı da rol oynayır. Bütün qəzalarda sürücüləri və piyadaları günahlandırmaq düzgün deyil. Yol şəraitinə cavabdeh olan şəxslər və qurumlar da məsuliyyət daşıyırlar. Onların da qanunla müəyyən olunmuş vəzifələri var və bu vəzifələri yerinə yetirmədikləri halda qanunla məsuliyyət daşımalıdır. Nəzarət mexanizmləri gücləndirilməli, heç kim qanundan və məsuliyyətdən kənarda qalmamalıdır. Təəssüf ki, bəzən kimlərsə özlərini qanundan üstün hesab edir və məsuliyyətdən yayınır. Bu isə qəzalara və itkilərə səbəb olur. İnsanlar həyatlarına dəyər verməli, dövlət qurumları isə üzərinə düşən məsuliyyəti unutmamalıdır”.

Ekspertin fikrincə, qanunvericilik təkmilləşəndən sonra fərqlənmə nişanı, buraxılış vəsiqəsi və buraxılış kartı almaq kimi tələblər qoyuldu, lakin bəzi bölgələrdə bu qaydalara əməl edilmir və qanunsuz fəaliyyət

Bakıda sınıq-salxaq avtobuslar erası nə zaman bitir?

Bakı şəhərində uzun illərdir istifadə olunan köhnə avtobusların sayı azalmır və bu, ictimai nəqliyyatın keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir. Köhnə və texniki baxımdan zəif avtobuslar sərnişinlərin komfortunu aşağı salmaqla yanaşı, şəhərin ekoloji vəziyyətinə də mənfi təsir göstərir. Buna görə də şəhər icra hakimiyyəti və AYNA müasir, ekologiyaya zərərsiz avtobusların təbiiqi ilə köhnə nəqliyyat vasitələrinin dövrüyyədən çıxarılması üçün genişmiqyaslı tədbirlər həyata keçirir. Bu barədə Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyinin (AYNA) mətbuat katibi Tural Orucov Musavat.com-a açıqlamasında bildirib ki, marşrut şəbəkəsi və ictimai nəqliyyatın fəaliyyəti daim təhlil edilir, şəbəkə yenidən formalaşdırılaraq marşrutlar mərhələli qaydada müsabiqəyə çıxarılır:

“AYNA tərəfindən daşıyıcılara istismarlarında olan xətlər üzrə avtobusların yenilənməsi barədə tapşırıqlar verilir və mütəmadi nəzarət tədbirləri həyata keçirilir. Dövlətin təşəbbüsünü dəstəkləyən özəl daşıyıcı şirkətlər ekoloji cəhətdən təmiz texnologiyalardan istifadə edən müasir nəqliyyat vasitələrini əldə edir. İlın əvvəlindən 2025-ci ildə alınması planlaşdırılan 100 yeni avtobusdan 44-ü artıq gətirilərək paytaxt marşrutlarında istismara verilib.

Hazırda paytaxtda müntəzəm marşrut xətlərində rekord sayda - 2200-dən çox avtobus fəaliyyət göstərir. Avqust-sentyabr ayları ərzində Bakı şəhərində daşıyıcılar tərəfindən əlavə 200 yeni və ekoloji baxımdan təmiz avtobus sərnişinlərin istifadəsinə verəcək”.

□ **Sultan MƏMMƏDLİ,**
Musavat.com

davam edir: “Təəssüf ki, sərnişinlər də bəzən tanışlıq və ya ucuz qiymətə görə belə xidmətlərdən istifadə edirlər. Amma Baş Dövlət Yol Polisi tərəfindən yayılan açıqlamadan da gördük ki, mütləq müəyyən qaydalara əməl olunmalıdır. Bu qaydalara əsasən, sürücülərin seçimi zamanı bəzi məsələlərə diqqət yetirmək lazımdır. Ancaq bəzi insanlar bunu nəzərə almırlar. Hər kənddə, hər rayonda qanuni və ya qanunsuz nə işlə məşğul olduğu belli olmayan insanlar var. Tanışlıqla tapırırlar, danışırırlar ki, “hə, sabah bizi apar rayona”, amma maraqlanmırlar ki, o sürücü sağlamdır, yoxsa xəstə, iş və istirahət rejimi, avtomobilinin vəziyyəti necədir, texniki məsələlər qaydasındadırmı və s. Hamı deyir ki, rahat olsun, bir az da ucuz olsun, mənə aparsın-gətirsin. Xüsusən də biz bu problemləri yay aylarında görürük. Bu da nəticə etibarilə belə ağır faciələrə gətirib çıxarır. Bu, narahatlıq doğuran məsələdir. Ona görə vətəndaşlara tövsiyə edirik ki, bu cür hallarda diqqətli olsunlar,

dövlət tərəfindən yayılan açıqlamalara biganə yanaşmasınlar. Həm özlərini, həm də digərlərini təhlükəyə atmasınlar. Sürücülər bilməlidirlər ki, sərnişindəşımada fəaliyyəti çox həssas sahədir və burada qaydalara əməl etmək vacibdir. Qayda pozuntusu artıq faciəyə gətirib çıxarır. Mətbuat və yol polisi tərəfindən bu məsələlərə nəzarət daha da artırılmalıdır. İndi sual ortaya çıxır ki, o boyda mikroavtobus necə çıxıb bu yola, o sürücünün istiharahət və iş rejimi ilə bağlı nəzarət necə və harada aparılır? Özü də deyirlər, sürücü xəstədir, ürəktutmasından vəfat edib. Xəstə adam sükən arxasında niyə olmalıdır? Yəni bilirsiniz, insanların özünün də məsuliyyəti olmalıdır, amma bu, bəzən arxa plana keçir və nəticə ağır olur. Bir qəzada 7 nəfəri itirmək, doğrudan da, dəhşətli və ciddi narahatlıq doğuran bir hadisədir. Belə halların təkrarlanmaması üçün mütləq nəzarət mexanizmini bir daha gözənd keçirmək lazımdır”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Məsəvat”

Azərbaycan zəlzələ riskinin mərkəzində - xəbərdarlıq

Türkiyədə baş verən zəlzələ ölkəmizdə də yeraltı təkanların ola biləcəyi ehtimallarını artırır. Azərbaycan coğrafi mövqə baxımından dünyanın ən aktiv seysmoloji xəttinin üzərindədir.

Ekoloq Ənvər Əliyev zəlzələlərlə bağlı Musavat.com-a açıqlamasında bildirib ki, bu təbii hadisənin nə vaxt və harada baş verəcəyini əvvəlcədən dəqiq söyləmək mümkün deyil:

“Zəlzələnin hansı ölkədə, hansı tarixdə baş verəcəyini müəyyənəşdirəcək heç bir dəqiq mexanizm yoxdur. Dünyada hələ elə bir texnologiya və ya elmi metod yoxdur ki, bizə dəqiq xəbərdarlıq etsin. Azərbaycan isə coğrafi mövqeyinə görə dünyanın ən böyük seysmoloji xətti üzərində yerləşir. Bu səbəbdən burada istənilən halda zəlzələ riski mövcuddur və heç kim bu təhlükədən siqortalanmayıb”.

Ənvər Əliyev qeyd edib ki, ölkənin bəzi bölgələrində, xüsusilə də seysmoloji aktivliyi yüksək olan ərazilərdə, il ərzində onlarla, bəzən isə yüzlərlə kiçik yeraltı təkan qeydə alınır: “Bu təkanların əksəriyyəti insanların hiss etmədiyi xırda zəlzələlərdir, amma onlar bölgənin seysmik aktivliyini göstərir. Bu da tamamilə yerləşdiyimiz coğrafi mühitlə əlaqədardır. Azərbaycan Qafqaz dağ silsiləsinin cənub yamacında, yüksək tektonik fəallığa malik zonada yerləşir”.

Onun sözlərinə görə, bu təhlükə yalnız Azərbaycana məxsus deyil, çünki ölkəmiz Fransanın şimalından başlayaraq Aralıq dənizi hövzəsinə keçib, Yaxın Şərq, İran, Pakistan və oradan İndoneziyaya qədər uzanan “səssiz təhlükə” adlandırılan nəhəng seysmoloji zolağın üzərindədir: “Bu geniş seysmik zolaqda yerləşən bütün ölkələr istənilən vaxt güclü zəlzələ riski ilə üz-üzədir. Buna görə də əsas məsələ vaxtı təxmin etmək deyil, təhlükəsizlik tədbirlərini gücləndirmək, tikililəri davamlı etmək və insanların maariflənməsidir”.

□ **Sultan MƏMMƏDLİ,**
Musavat.com

Yevgeniya Qoryuşina

Rus ekspertdən etiraf: “Bakıya qarşı səhvə yol vermişik”

“Rusiya Cənubi Qafqaz siyasətində səhvlərə yol verib”. “Teleqraf” xəbər verir ki, bunu rusiyalı politoloq Yevgeniya Qoryuşina deyib. “Etiraf etməliyəm ki, Rusiya Cənubi Qafqazda müəyyən səhvlərə yol verib. Çünki biz bu regiona çox diqqət ayıra bilmədik. Mən də o mövqeyi dəstəkləyirəm ki, Qafqaz ölkələri ilə dialoqu inkişaf etdirməliyik. Hesab edirəm ki, Moskva bütün Qafqaz ölkələri ilə normal dialoq qurmalıdır. Biz də ekspert icması olaraq bunun üzərində işləyirik. Məncə, Cənubi Qafqaz regionu mühüm əhəmiyyət kəsb edir - həm tarixi, həm də geosiyasi baxımdan. Güman edə bilərəm ki, Rusiya regionda öz rolunu gücləndirəcək”, - rusiyalı ekspert vurğulayıb.

Y.Qoryuşinanın fikrincə, Moskva regionda Qərb və ya NATO-nun üstünlüyünün qarşısını almaq üçün Azərbaycan və Ermənistan arasında balanslaşdırılmış nizamlanmanın tərəfdarı olacaq: “Ona görə də Cənubi Qafqazdakı məsələlər təkcə Rusiya ilə Ermənistan və ya Rusiya ilə Azərbaycan arasında deyil, məncə, bu, daha genişdir və biz bunu qəbul etməliyik”.

Ekspert əlavə edib ki, Rusiya Türkiyə ilə də mürəkkəb münasibətlərini idarə etməyə çalışacaq: “Bu da çox mühüm amildir, çünki Türkiyə əsas regional oyunçu və Moskvanın həm əməkdaşlıq etdiyi, həm də rəqabət apardığı NATO üzvüdür. Çox güman ki, Rusiya regional iqtisadi əlaqəni təşviq etməyə çalışacaq. Rusiya bunu itirmək istəmir. Bu, Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstanın daxil olduğu çoxtərəfli infrastruktur layihəsi və hətta Şimal-Cənub dəhlizi vasitəsilə mümkündür”.

Y.Qoryuşinanın Rusiya-Azərbaycan və Rusiya-Ermənistan münasibətlərinin mürəkkəbliyinə də toxunub və vurğulayıb ki, Moskva hər iki istiqaməti balanslaşdırmağa çalışır: “Çünki həm Ermənistan, həm də Azərbaycan Rusiya üçün mühüm tərəfdaşdır”.

Vaan Kostanyan

İrəvandan mesaj: “Bu sazişi Türkiyə ilə münasibətlərdə mühüm fürsət hesab edirik”

Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini Vaan Kostanyan Türkiyənin “Anadolu” agentliyinə müsahibəsində ABŞ, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin iştirakı ilə Ağ Evdə keçirilən üçtərəfli sammitin yekunlarını şərh edərkən, bunu Ermənistan və Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşması prosesində tarixi və dönüş nöqtəsi kimi qiymətləndirib.

“Teleqraf” xəbər verir ki, o, bu görüşün həm də Ermənistan və Türkiyə arasında mümkün irəliləyiş üçün də vacib mərhələ olduğunu bildirib.

Kostanyanın sözlərinə görə, ABŞ-da keçirilən ikitərəfli və üçtərəfli müzakirələr çox mühüm və tarixi idi, bu mühüm nailiyyət təkcə Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşmasında deyil, həm də Ermənistan-ABŞ strateji tərəfdaşlığının möhkəmləndirilməsində qeydə alınıb.

Rəsmi qeyd edib ki, martda razılaşdırılmış sülh sazişi indi parafırlanıb. Tərəflər həmçinin ATƏT-in Minsk Qrupunun buraxılması ilə bağlı məktub və ABŞ Prezidenti Donald Trampın da şahidi olduğu birgə bəyannamə imzalayıblar.

Nazir müavini Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Ermənistan-Azərbaycan sülh prosesinə müsbət təsir göstərən bəyanatlarını alqışlayıb: “Bu hadisəni biz Türkiyə ilə də əldə edə biləcəyimiz mühüm mərhələ və fürsət görürük. Ermənistan və Türkiyə arasında əlaqəni bərpa etsək, bu, daha böyük regional və global əhəmiyyət kəsb edə bilər. Biz regionumuzun sabitliyi və iqtisadi rifahı üçün daha bir çox mühüm mərhələyə çatmağa bilirik, bu da o deməkdir ki, biz Ermənistanla Türkiyə arasında sərhədi açmağa və diplomatik əlaqələr qura biləcəyik”.

Ukrayna üçün həlledici həftə - gözlər Alyaskada

Trampla Putinin görüşündən sonra atəşkəs gözləntisi var, ancaq hansı qiymətə?

ABŞ lideri Donald Tramp Ukraynada müharibəni dayandırmaq üçün bu həftə Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə görüşəcəyini mümkün sayıb. Görüş yeri kimi Alyaskanın adı çəkilir. Tramp həmçinin Zelenskinin də görüşə qatılacağını anons edib.

Bu ərəfədə Ağ Ev başçısı həm Kiyevə ərazi güzəştləri, həm də Ukraynanın bəzi hissələrinin Rusiyaya verilməsini təklif edib. **Sitat:** “Siz 3 il yarım ərzində döyüşən rusların, ukraynalıların öldüyü bir əraziyə baxırsınız. Buna görə də biz buna baxırıq, amma həqiqətən istədiyimiz bir ərazini geri almaq və onu dəyişdirməkdir. Bu, mürəkkəbdir. Bu, o qədər də sadə deyil. Bu, çox mürəkkəbdir. Amma biz hər iki tərəfin qarşılıqlı faydası üçün ərazi dəyişikliyi təklif edəcəyik”.

Söhbət Donetsk və Luqanskın yerdə qalan ərazilərindən Ukrayna ordusunun, rusların isə Xerson və Zaporijyeden çıxmasından gedir.

“Çox güman ki, atəşkəs razılaşması çərçivəsində Ukrayna və Rusiya ərazi mübadiləsi aparmalı olacaq”.

Bunu ABŞ-ın NATO-dakı daimi nümayəndəsi Metyu Uitaker deyib.

Bundan əlavə, Uitaker Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenskinin ABŞ və Rusiya liderləri Donald Tramp və Vladimir Putinin Alyaskada keçiriləcək görüşünə qatılıb-qatılmaması ilə bağlı sualı cavablandırarkən bunun mümkün olduğunu deyib.

Lakin Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenski Rusiya ilə atəşkəs anlaşması üçün ölkə ərazisinin bazarlıq predmeti olmasına razılıq verməyəcəyini bildirib. Onu bu məsələdə Avropa liderləri (Britaniya, Almaniya, İtaliya, Fransa) də dəstəkləyib.

ABŞ-dakı Müharibənin Tədqiqi İnstitutu (ISW) isə xəbərdarlıq edib ki, Donbasın itirilməsi rus qoşunlarına illərlə döyüşmədən mövcud müdafiə xəttini yarmaq, Xarkov vilayətinin sərhədlərinə çatmaq və İzyum istiqamətindən Xarkova hücum etməyə imkan verəcək. ISW bildirir ki, Rusiya, Ukrayna üçün ciddi nəzarət mexanizmləri və təhlükəsizlik zəmanətləri nəzərdə tutulmadığı halda, demək olar ki, istənilən atəşkəsi pozacaq.

Ancaq bu fonda məlumat yayılıb ki, Rusiya Donetsk və Luqansk ərazilərindən Ukrayna qüvvələrinin tam çıxarılması müqabilində Zaporijye və Xerson bölgələrindən imtina etməyəcək. Bu barədə “The Washington Post”-a danışıqların gedişi ilə tanış olan anonim mənbə bildirib.

Onun sözlərinə görə, Rusiya tərəfinin Zaporijye və Xerson bölgələrində hücumları dayandırmaq təklifi ABŞ prezidenti xüsusi nümayəndəsi Stiven Uitkoff tərəfindən yanlış anlaşılıb. O, guya bu təklifi qoşunların geri çəkilməsi ilə bağlı olduğunu düşünüb.

Almaniyanın WELT nəşri isə yazıb ki, Rusiya mümkün sülh danışıqları çərçivəsində Dneprin şərqindəki Ukrayna ərazilərinin tamamilə “demilitarizasiyasını” tələb edə bilər. Bildirilir ki, bu, Ukrayna raketlərinin Moskva çata bilməməsi üçün Rusiyaya lazımdır.

Ekspertlərə görə, münasibətlərin həlli prosesi tərəflər arasındakı fundamental fikir ayrılıqları səbəbindən aylarla, bəlkə də illərlə uzana bilər. Müəlliflər həmçinin vurğulayıb ki, belə bir ssenarinin həyata keçirilməsi Ukraynanı faktiki olaraq əsas ərazilərdə hərbi əməliyyatlar aparmaq imkanından məhrum edəcək. Bəs atəşkəs baş tutacaqmı və hansı şərtlərlə? Qarabağla bağlı presedentin (Bişkek protokolu) təkrarlanması mümkündürmü, yoxsa müharibə hələ davam edəcək?

Politoloq Qabil Hüseynli deyir ki, hazırkı mərhələdə ABŞ üçün əsas məqsəd müharibəni dayandırmaq təşəbbüsünü öz adına yazmaq və həm daxili, həm də beynəlxalq arenada təşəbbüsü ələ almaqdır: “Lakin bu təşəbbüsün içində Ukrayna suverenliyi prinsipinə zidd şərtlərin olması artıq Avropa

paytaxtlarında ciddi narahatlıq yaradır. Burada Vaşinqtonla Berlin-Paris-Londondan xətti arasında taktiki fikir ayrılığı aydın görünür. Avropa Ukraynanı bazarlıq obyektinə kimi görmək istəmir. Tramp və Uitakerin təklif etdiyi Donetsk-Luqansk əvəzində Zaporijye-Xerson” formulu kağız üzərində cazibədar görünə bilər. Amma Donbasın itirilməsi Rusiyaya yeni hücum koridorları açır, Xarkov istiqamətində strateji üstünlük yaradır. Yeni bu, yalnız ərazi itkisi deyil, həm də Ukraynanın müdafiə konsepsiyasının çökməsi deməkdir”.

Politoloq qeyd edib ki, Rusiya hərbi-siyasi mədəniyyətinə baxsaq, imza atılmış atəşkəs heç vaxt son söz olmayıb: “2014-cü il Minsk razılaşmaları imzalandı. Bu səbəbdən zamanətsiz razılaşma, əslində, Moskvanın nəfəs dərməsi üçün operativ pa- uza funksiyası daşıya bilər. Bu gün görünən odur ki, Rusiya kompromis niyyəti yoxdur. Kreml Zaporijye və Xerson- dan çıxmağı qəti istəmir. Əksinə, Dneprin şərq sahilinin tam demilitarizasiyası kimi yeni tələb irəli sürməklə öz mövqeyini sərtləşdirir. Bu, faktiki olaraq Ukraynanın hərbi imkanlarını radikal şəkildə məhdudlaşdırmaq cəhdidir. Əgər bu tələb qəbul edilərsə, Kiyev Dneprin şərqində yalnız simvolik suverenlik saxlayacaq”.

Politoloq qeyd edib ki, 1994-cü ildə imzalanan Bişkek protokolu Qarabağda atəşkəsi təmin etsə də, bu, əslində münasibətləri dondurmaqdan başqa bir şey olmadı, Ermənistan işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarından çıxmadı: “26 il sonra müharibə yenidən başladı. Ukrayna üçün belə bir “dondurma” ssenari- si, xüsusilə Donbasın verilməsi ilə Rusiyanın gələcək

hücumları üçün zəmin yarada- caq. Fərq ondadır ki, Qarabağ münasibəti regional xarakter daşıyırdı, Ukrayna müharibəsi isə global güclərin qarşılıqlı müqavimət meydanıdır. Burada hər atəşkəs sənədi böyük geosiyasi blokların razılığı ilə yaşaya bilər və bu bloklardan biri tərəflərdən birinin düşmənidir. Hazırda Ukrayna müqavimət kursunu Avropa dəstəkləyir deyərək Zelenski güzəştləri qəbul etmir. Ona görə də münasibətlərin həllində Qərbin Ukraynaya dəstəyinin tempi kritik amil olacaq”.

Politoloq deyib ki, Ukraynaya faktiki diktə edilən şərtlər, faktiki zorakı sülh daxili siyasi böhrana gətirib çıxara bilər: “Alyaska danışıqlarında atəşkəs sözü çox səslənə bilər. Amma bu sülh hansı qiymətə olacaq? Əgər qiymət Ukraynanın suverenliyi və strateji müdafiə imkanları olarsa, bu, sülh deyil, yeni müharibənin təməlidir. Avqustun 15-də Alyaskada keçiriləcək Tramp-Putin görüşü sülh sammiti adlandırılarsa da, əslində bu, global güclərin öz maraqlarını hesabladığı bazarlıq görüşü olacaq. Ukraynanın gələcəyi barədə qərarlar masada müzakirə olunsada, Kiyevin maraqları ikinci planda qalır. Burada heç kim ukraynalının gələcəyini düşünmür. Trampın yer mübadiləsi təklifi beynəlxalq hüququ aradan qaldırır. Bu presedent qəbul olunsada, sabah güclü dövlətlər zəifləyib torpağını alacaq, sonra baş verənlərin adına diplomatiya deyəcəklər. Avropa liderləri əvvəl atəşkəs, sonra masa təklifini irəli sürərkən anlayırlar ki, baş verənlər təkcə Ukrayna üçün yox, bütün qitə üçün təhlükədir. İstənilən halda, Ukraynanın iştirakı olmadan imzalanan sənəd kağız parçasıdır”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Məsəvat”

DİM-dən rus sektoru ilə bağlı açıqlama

Avqustun 11-dən ali təhsil müəssisələrinə qəbul olunmaq üçün ixtisas seçimi başlayıb. Bütün qruplar üzrə ixtisas seçimi avqustun 11-dən 19-dək olan müddətdə aparılacaq.

Modern.az saytı ötən illə builki ixtisas seçiminin müqayisəsini apararkən "Abituriyent" jurnalının 4-cü nömrəsində bəzi universitetlərin rus dili bölməsinə birgə ixtisas seçiminin qeyd olunmadığına diqqət edib.

Bu o deməkdir ki, bir sıra ali təhsil müəssisələrinin ixtisas siyahısında rus dili bölməsinə müsabiqə ləğv olunub?

Dövlət İmtahan Mərkəzindən (DİM) bildirilib ki, bu il rus bölməsi ilə bağlı məlumatlar "Abituriyent" jurnalının rus dilindəki nəşrində ayrıca əks olunub.

"Rus bölməsi üzrə plan yerlərinin siyahısı ayrıca olaraq rus dilində "Abituriyent 4" jurnalında nəşr olunub", - açıqlamada qeyd edilib.

Beləliklə, rus bölməsinə qəbulun dayandırılmasından söhbət getmir və rus bölməsinə ixtisas seçimi bu il də aparılacaq.

2025-ci ilin iyul ayı ərzində Səhiyyə Nazirliyi Analitik Ekspertiza Mərkəzi tərəfindən ümumilikdə 48 aptekdə yoxlama həyata keçirilib. Analitik Ekspertiza Mərkəzindən verilən məlumata görə, bu yoxlamalardan 21-i Bakı şəhərində, 27-si isə respublikanın digər şəhər və rayonlarında yerləşən apteklərdə aparılıb.

Yoxlamaların 10-u planlı, 37-si plandankənar, 1-i isə yoxlamadan kənar təftiş xarakteri daşıyıb. Aparılmış yoxlamalar nəticəsində 19 aptekdə müxtəlif nöqsanlar aşkarlanıb, bu hallarla bağlı Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcələsinin 210.1, 221.1, 452.1 və 452.3 maddələri üzrə müvafiq inzibati protokollar tərtib edilib.

Məlum olduğu kimi, dərman vasitəsinin keyfiyyətinin təminatı üçün keyfiyyətə nəzarət istehsal prosesindən başlayaraq pasiyentə gedən yol boyunca hər mərhələdə aparılmalıdır. Bu baxımdan çox vacib olan birinci mərhələ - istehsalat prosesinə nəzarətdir. Bazara çıxarılmadan öncə dərman vasitəsinin keyfiyyətinin yoxlanılması da mühüm rol oynayır. Belə olan halda, "Dərman vasitələri haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa görə, dərman vasitəsi ilkin olaraq dövlət qeydiyyatı prosedurundan keçməlidir.

Apteklərdə yoxlamaların intensivləşməsi də maraqlı haldır. Bunun səbəbi nə ilə bağlıdır?

Qeyd edək ki, Azərbaycanda əhalinin dər-

man vasitələrinə çıxışı, apteklərin fəaliyyəti və dərmanların keyfiyyəti ilə bağlı narazılıqlar uzun illərdir ki, aktuallığını saxlayır. Bu sahədə mövcud olan problemlər təkəcə sosial şəbəkələrdə və mediada deyil, həm də peşəkar mütəxəssislər və ekspertlər tərəfindən də mütləq olaraq gündəmə gətirilir. Məsələnin ciddiliyini isə onun birbaşa insan sağlamlığına və həyatına təsir etməsi şərtləndirir. Əhalinin ən çox narazı qaldığı məsələlərin başında dərmanların qiymətləri dayanır. Eyni tərkibli dərman vasitələrinin qonşu ölkələrdə, xüsusilə Türkiyə və Gürcüstanda daha ucuz qiymətə satılması Azərbaycandakı süni qiymət artımına dair suallar doğurur. İdxaldan asılı olan dərman bazarında qiymətlərin vahid şəkildə tənzimləndiyi bildirilsə də, praktika fərqli mənzərə ortaya qoyur. Bəzi dərmanların qiyməti bir aptekdə fərqli, digərində isə daha yüksək olur.

Dərmanların keyfiyyəti və təhlükəsizliyi isə daha ciddi və birbaşa sağlamlığa təsir edən problem kimi qalır. Bazarda mərkəzin rəyindən keçməyən, qeyri-qanuni yollarla idxal edilən və keyfiyyəti şübhə doğuran preparatlara rast gəlinir. Bu dərmanların satışa çıxarılması isə həm istehlakçı hüquqlarını pozur, həm də ciddi tibbi fəsadlar yarada bilər.

Apteklərdə çalışan bəzi

əməkdaşların dərman vasitələri barədə kifayət qədər biliyə malik olmamaları da problem kimi qeyd edilir. Xəstələrə düzgün məsləhət verilməməsi, əks göstərişlər barədə xəbərdarlıq edilməməsi son nəticədə vətəndaşın səhv dərman istifadəsinə və sağlamlıq problemlərinə səbəb ola bilər. Bu sahədə farmasevtik təhsilin və ixtisasartırma proqramlarının genişləndirilməsi vacibdir.

Əlavə bir narahatlıq doğuran məsələ isə aptek şəbəkələrinin təcridcən monopoliyaya çevrilməsidir. Bö-

Dərman alarkən diqqətli olun - apteklərdə şok yoxlamalar

Səhiyyə Nazirliyi reydlərə başlayıb və 48 obyektə nöqsan aşkarlanıb; bazara müxtəlif yollarla daxil olmuş dərmanlar var - əhaliyə çağırış

yük aptek şəbəkələrinin bazarda dominantlıq etməsi kiçik və müstəqil aptekləri sıxışdırır, bu isə rəqabətin azalmasına və qiymətlərin süni şəkildə artmasına gətirib çıxarır. Rəqabətin azaldığı yerdə isə nə qiymət, nə keyfiyyət, nə də xidmət sahəsində inkişaf gözləmək mümkündür.

Azərbaycanda dərman vasitələrinin dövriyyəsi və aptek fəaliyyəti ilə bağlı problemlər kompleks xarakter daşıyır. Problemlərin aradan qaldırılması üçün bir sıra addımlar atılması zəruridir. Bunlar ilk olaraq dərmanların qiymət tənzimlənməsində şəffaflığın artırılması, bütün dərmanların Analitik Ekspertiza Mərkəzindən keçməsi üçün ciddi nəzarət mexanizmlərinin yaradılması, apteklərdə saxlanma şəraiti və ixtisaslı kadrlarla təminat məsələlərinə ciddi yanaşılması, aptek şəbəkələrində rəqabət mühitinin qorunması və inhisarçılığın qarşısının alınması, qanunsuz dərman satışının qarşısını almaq üçün vaxtaşırı reydlərin keçirilməsi və nəticələrinin ictimaiyyətə açıq şəkildə təqdim olunmasından ibarətdir.

Həkim-cərrah, professor Adil Qeybullayev müvzu ilə bağlı "Yeni Müsavat" a fikirlərini bölüşüb: "Biz dərman idxalından asılı bir ölkəyik. Əksər dərmanları xaricdən idxal edirik. Təbii ki, bu dərmanların təhlükəsizlik parametrləri çox önəmlidir. Hazırda Azərbaycan-

da peşəkar Analitik Ekspertiza Mərkəzi yaradılıb və dərmanların ekspertizasını həyata keçirir. Bu mərkəz dərmanların tərkibində olan təhlükəli inqridientlərin mövcudluğunu müəyyən edir. Həmin dərmanların tərkibində hansı elementlərin olduğunu aşkar edir. Nəticədə dərmanlarla bağlı təhlükəsizlik sertifikatı təqdim olunur və biz də bundan istifadə edirik. Mərkəzin verdiyi rəy çox önəmlidir. Aptek şəbəkələri isə birbaşa dərmanların dövriyyəsinə cavabdeh olan strukturlardır. Apteklərdə dərmanların düzgün saxlanması, onların saxlanma müddəti bitdikdən sonra utilizasiyası, eləcə də saxlanma qaydalarına əməl olunması vacibdir.

Bəzi dərmanlar müxtəlif dolablarda, sərin yerdə, soyuducuda və ya otaq temperaturunda saxlanılmalıdır. Elə dərmanlar da var ki, yalnız soyuq şəraitdə saxlanmalıdır, əks halda, isti mühitdə inaktivasiya olunur və sonradan heç bir təsiri qalmır.

Bununla yanaşı, bazara müxtəlif yollarla daxil olmuş, Analitik Ekspertiza Mərkəzindən keçməmiş və aptek şəbəkələrində satışa çıxarılmış bəzi dərmanlara da rast gəlinir. Növbədən-kənar reydlər zamanı bu hallar bəzən aşkara çıxarılır. Hesab edirəm ki, bu cür reydlər apteklərin məsuliyyətini artırır. Əgər apteklər

öz işlərini düzgün qursalar, anlayaraq ona riayət etsələr, bütün bu proseslərə əməl etsələr, dərman dövriyyəsi prosesinin mahiyyətini tam

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

250-dən çox şagirdin nəticəsi ləğv olundu

"25-27 iyun tarixlərində mərkəzləşdirilmiş üsulla lisey və gimnaziya imtahanları keçirilib. İmtahanlar zamanı müəyyən köçürmə halları müşahidə olunub. Daha sonra imtahan nəticələri bizim əlimizdə olan digər məlumatlarla müqayisə edildikən bəzi şagirdlərin nəticələrində uyğunsuzluqlar aşkar edilməsi ilə bağlı şübhələr yaranıb".

APA xəbər verir ki, bu sözləri jurnalistlərə açıqlamasında Təhsil İnstitutunun Xüsusi İstedadlı Uşaqlarla İşin Təşkili Şöbəsinin müdiri Tural Alışov deyib.

Tural Alışov qeyd edib ki, Elm və Təhsil Nazirliyinin tapşırığı ilə yaradılan komissiya həmin nəticələrlə bağlı genişmiqyaslı araşdırmalara başlayıb:

"Araşdırma nəticəsində müəyyən olunub ki, bəzi şagirdlərin imtahanda göstərdiyi nəticələrlə onların real bilik səviyyəsi arasında ciddi fərqlər var. Nazirliyin tapşırığı ilə komissiya həmin şagirdləri yenidən yoxlama imtahanına dəvət edib, eyni zamanda valideynlərlə söhbətlər aparılıb. Təkrar yoxlama zamanı bu şagirdlərin nəticələrinin əvvəlki imtahandakı göstəricilərindən xeyli aşağı olduğu təsdiqlənib. Xüsusilə də analoji suallara zəif cavab verən şagirdlər aşkar edilib".

Bildirilib ki, ümumilikdə, komissiyaya 300-dən çox şagird dəvət olunub: "Onlardan təxminən 50-nin nəticəsi bərpa edilib. Qalan şagirdlərin isə ilkin imtahan nəticələri ləğv olunub və onlar seçim prosesinə buraxılmayıb".

Gəlirlər azalır: bu banklar bağlana bilər

Bu ilin əvvəlindən bankların mənfəətləri azalmağa başlayıb - iqtisadçıdan fərqli proqnoz

Bu ilin əvvəlindən başlayaraq, Azərbaycan banklarının mənfəəti azalıb. Belə ki, 2025-ci ilin yanvar-may aylarında banklar 430,7 mln. manat xalis mənfəət əldə edib. Bu, ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 17,1 faiz azdır. Sektorun əməliyyat mənfəəti isə 3,3 faiz azalaraq 708,2 mln. manat təşkil edib.

Azalma rəqəmlərdən aydın şəkildə görünür. Bəs səbəblər nədir?

Iqtisadçılara görə, səbəblərdən biri faiz gəlirləri və marjaların daralması ola bilər. Bankların faiz gəlirləri əvvəlki ilə müqayisədə artmaqda davam etsə də, faiz xərclərinin daha sürətli artması faiz marjasının daralmasına səbəb olub. Bu, xüsusilə depozitlər üzrə yüksək rəqabət fonunda müşahidə olunur. Mərkəzi Bankın uçot dərəcəsinə aşağı salması (hazırda 7.75 faiz) pulun maya dəyərini azaltsa da, banklar bu şəraitdə depozit cəlbə üçün müştərilərə daha cəlbəedici faizlər təklif etməyə məcbur olublar. Bu isə faiz gəlirləri ilə faiz xərcləri arasındakı fərqi azaldıb.

Məsələn, bir çox banklarda problemlə kreditlər üçün ayrılan ehtiyatlar əvvəlki ilə nisbətən 10-12 faiz artıb ki, bu da xalis mənfəətin azalmasına birbaşa təsir edir. 2025-ci ilin ilk yarısında qeyri-neft sektorunda artım templəri aşağı düşüb, istehlak kreditləri və mikrobiznes kreditlərinə tələbdə müəyyən durğunluq müşahidə olunub. Mərkəzi Bankın statistikalarına görə, istehlak kreditlərində artım tempi 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə təxminən 35 faizdən 20 faizə düşüb. Bu da kredit gəlirlərinin proqnozdan aşağı düşməsinə səbəb olub.

Gəlirlərin azalmasına daha hansı amillər təsir edir? Kredit verməkdən başqa ciddi bir funksionallığı olmayan bu qədr bankın saxlanması ehtiyac varmı? Onların bəzilərinin bağlanması zəruridirmi?

Iqtisadçı Eldəniz Əmirov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı: "İlk növbədə qeyd etmək istəyirəm ki, bankların gəlirlərinin azalması mənfəətlərin azalması demək deyil. Əslində bankların mənfəətində azalma müşahidə olunur. Mən hesab edirəm ki, burada marjaların daralması məsələsi də mövcuddur. Bu, problem deyil, təbii bir haldır - marjaların azalması rəqabət mühitinin əsas göstəricisidir. Eyni zamanda problemi kreditlərin artması da cüzi şəkildə mənfi təsir göstərib.

Bundan əlavə, bankların funksionallığı baxımından onların gəlirlərinin böyük hissəsi kreditlərdən əldə olunan gəlirlərdən formalaşır. Ötən dövrlərlə müqayisədə azalma dinamikasına müəyyən tənzimləyici mexanizmlərin sərbəstləşdirilməsi də təsir edir. Bu, hesab edirəm ki, bank sektorunun sağlamlaşdırılması baxımından vacibdir.

Funksionallığı olmayan bankların saxlanması məsələsinə gəldikdə isə, düşünürəm ki, funksionallığı olmasa belə, bankların saxlanması ehtiyac yoxdur. Əvvəla, dövlət onları saxlamır - bu, bazar iqtisadiyyatının tələbləridir. Banklar bazarın bir qoludur və onların ləğvi onlara verilmiş lisenziyaların geri alınması ilə həyata keçirilir. Lisenziya müflisləşmə səbəbi ilə və ya qanunvericiliyin və tənzimləyici qurumun tələblərinə cavab verməmək halında ləğv edilə bilər.

Lakin şərtlər pozulmadıqca, müflisləşmə baş vermədikcə və bazarda fəaliyyətlərini davam etdirmək mümkün olduqca, bankların sayının çox olması iqtisadiyyata və digər sektorlara zərər vermir. Əksinə, bankların sayı artdıqca, şəffaflıq və rəqabət artır, xidmət funksionallığı genişlənir.

Bank sektorunda hər hansı bir bankın bağlanması isə əsaslı ya əsassız olsun, banklara olan inamı ciddi zərbə vurur. Bankın bağlanması səbəbindən asılı olmayaraq, bu, ümumi bank sektoru üçün xoş olmayan atmosfer yaradır".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Dünyada bahalaşan ət - Azərbaycanı təsirləri

Iqtisadçı deyir ki, qiymət daha da qalxacaq; "Dondurulmuş ət ona görə ucuz olur ki..."

BMT-nin ət qiyməti indeksi 127.3 bənd təşkil edərək iyun ayı ilə müqayisədə 1,2 faiz artıb. Teleqraf xəbər verir ki, bu barədə BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) hesabatında məlumat verilib.

Bildirilib ki, bu göstərici indiyədək qeydə alınan ən yüksək səviyyədir.

Qeyd edək ki, iribuynuzlu heyvan və quş əti qiymətləri əsasən Çin, ABŞ və ixrac tərəfdaşlarından gələn tələbin artması ilə yüksəlib. Donuz əti qiymətləri isə Avropa İttifaqındakı zəif tələbat və yüksək tədarük səbəbindən azalıb.

Dana əti 15-16 manata, quzu əti isə 20-24 manata təklif olunur. Sümüksüz və sümüklü ət arasında isə qiymət fərqi var. Statistika-yə görə isə son 10 ildə iribuynuzluların sayı 5% azalıb. Bunun da qiymətlərin artmasına səbəb olduğu deyilir.

Onu da deyək ki, sosial şəbəkələrdə - xüsusilə TikTok platformasında yayılan bir video izləyicilərin böyük marağına səbəb olub. Kadrlarda iri bloklar şəklində kəsilmiş mal əti nümayiş etdirilir və ətin kiloqramı cəmi 13 manat 50 qəpikə təklif olunur.

Məlumatla görə, bu ətlər Ukraynadan gətirilir və yerli bazarda satılmaq üçün nəzərdə tutulub. Ətin zahirən təmiz və keyfiyyətli görünməsi diqqət çəkir, lakin qiymətin bazar dəyərindən xeyli aşağı olması sosial şəbəkə istifadəçiləri arasında müzakirələrə yol açıb.

Dünyada ətin bahalaşmasına səbəb nədir? Azərbaycanı təsirləri qaçılmazdır? Ət tələbatını ödəmək üçün daxili imkanlarımızı necə artırmaqla?

Iqtisadçı Xalid Kərimli ətin dünya bazarındakı bahalaşma tendensiyasına və bunun Azərbaycana mümkün təsirlərinə dair "Yeni Müsavat"a açıqlama verib. O bildirib ki, əsas səbəblərdən biri dünyada qırmızı ətə

olan tələbatın artmasıdır:

"Bu tələbat qırmızı ətin qiymətinin yüksəlməsinə gətirib çıxarır. Azərbaycana təsiri dərhal olmasa da, dünyada bazarlarında baş verən qiymət artımları idxal kanalları vasitəsilə ölkəyə ötürülür. Məsələn, qoyun ətinin əhəmiyyətli hissəsi daxili bazar tərəfindən təmin olunur. Xırdabuynuzlu heyvanlar daha çox qonşu ölkələrdən - Dağıstan, Gürcüstan və İrandan diri şəkildə gətirilir. Lakin əsas tələbat yerli qoyun və keçi hesabına ödənilir".

Xalid Kərimli iri buynuzlu heyvan ətinin təxminən 20-25 faizinin idxal hesabına qarşılandığını deyir. Onun sözlərinə görə, yerli kəsim ətləri adətən daha baha olur, çünki dondurulmuş idxal ətləri ilə müqayisədə saxlanma və istehsal xərcləri yüksəkdir: "Hazırda 13 manat satılan ətlər dondurulmuş idxal məhsullarıdır. Ənənəvi olaraq Ukraynadan daha ucuz məhsul idxal etmək mümkün olurdu. Təəssüf ki, son illərdə müharibələr bu prosesə də təsir göstərdi və idxal olunan ətin bahalaşmasına səbəb oldu. Əgər bu geosiyasi faktorlar olmasaydı, ətin qiyməti daha aşağı ola bilərdi".

O, toyuq ətinə də bənzər fərqlərə diqqət çəkdi: "Dondurulmuş toyuq

ətləri daha ucuz olur. Təzə 3-5 günlük toyuqlar və ya kənd toyuqları isə daha baha başa gəlir. İnsanlar kənd toyuğuna daha çox güvənirlər, sağlamlıq baxımından daha faydalı olduğunu düşünürlər. Amma dondurulmuş broyler toyuqları daha uzun müddət saxlanıla bildiyinə görə itkilər az olur və nəticədə daha ucuz qiymətə təklif edilir. Onsuz da bu ətlər ucuz olmasa, onu idxal edib satmağa da maraqları olmaz".

Xalid Kərimli ətin qiymət artımının Azərbaycana təsirinin artıq hiss olunduğunu qeyd edir: "Ət qiymətləri mütəmadi olaraq artır. Bir il öncəki qiymətlərlə müqayisədə artımı aydın şəkildə görmək olur. Heyvanların sayında ciddi azalma var. Son statistika-yə görə, qoyun və keçi sayında 25 faizə qədər azalma müşahidə olunur. Bu azalma qiymət artımına səbəb olan əsas faktorlardanıdır".

Onun fikrincə, heyvandarlığın geriləməsinə təsir edən amillər çoxdur: "Boş otlaq sahələrinin azalması, bu sahə ilə məşğul olan şəxslərin xərclərinin artması - məsələn, pres bağlamalarının qiyməti 2-6 manat arasında dəyişir. Bir inək gündə bir pres yeyir. Hər zaman yay olmur, qış və payızda heyvanı bəsləmək daha çox vaxt və xərc

tələb edir. Heyvanın ətlək vəziyyətdə çatması üçün aylar tələb olunur. Bu isə təbii olaraq qiymət artımını qaçırmaz edir". **Iqtisadçı onu da əlavə edib ki, bu artım eyni zamanda fermerlər və heyvan saxlayanlar üçün stimuldur:** "Ət qiymətlərinin bahalaşması bu sahə ilə məşğul olanlara maraq yaradır. Yəni qiymətlər artdıqca bu sahəyə yönələn insanların sayı da arta bilər. Bu, gələcəkdə daxili istehsalın genişlənməsi üçün imkanlar yarada bilər".

FAO və OECD-in birgə hesabatında qeyd edilir ki, ət qiymətlərində artım yaxın 5 ildə də davam edəcək. Lakin bu, eyni zamanda zülal mənbələrinin şaxələndirilməsinə (bitki əsaslı ət, laboratoriyada istehsal olunan ət və s.) keçidi sürətləndirəcək. "Bloomberg" və FAO ekspertləri bildirir ki, 2024 və 2025-ci illərdə enerji qiymətlərində qeyri-sabitlik, həmçinin nəqliyyat və soyuq zəncir sistemlərinin bahalaşması ət məhsullarının logistikasını çətinləşdirib. Bu da həm təzə, həm də dondurulmuş ətin qiymətində artıma səbəb olub. Xarici ekspertlər həm də ətin bahalaşmasını yalnız tələbat və təkliflə deyil, eləcə də iqlim, siyasət, ixrac strategiyası, enerji və texnologiya ilə əlaqələndirirlər.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

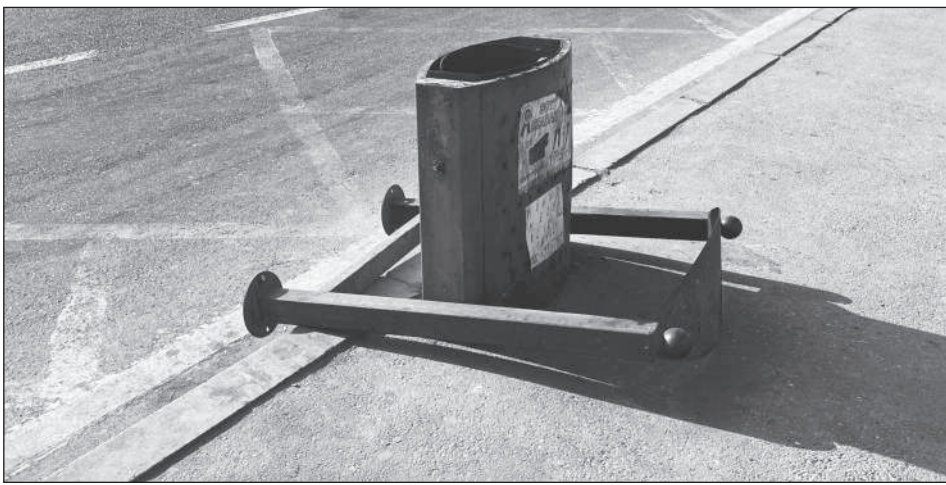
Bakı küçələrində zibil qutularının vəziyyəti artıq sadəcə gündəlik həyatın kiçik bir problemi deyil, şəhərin ekoloji və estetik görünüşünə ciddi təsir edən, həm də ictimai sağlamlıq baxımından narahatlıq doğuran bir məsələdir. Küçələrdə yerləşən zibil qutularının tez-tez sıradan çıxması, paslanaraq çürüyüb yararsız hala gəlməsi şəhər sakinləri və kommunal xidmətlər üçün böyük çətinliklər yaradır. Lakin bu problem təkə texniki çatışmazlıqla bitmir. Zibil mədəniyyəti məsələsi də böyük rol oynayır. İnsanların zibillərini düzgün atmaq vərdişinin olmaması, zibil qutularının ətrafına tullantıların səpəlməsi şəhər mühitinin çirklənməsinə, ətrafın səliqəsizliyinə səbəb olur. Bu, həmçinin insanların ətraf mühitə və ictimai məkanlara münasibətinə də ciddi boşluqları göstərir.

Bu problem yalnız fiziki baxımdan deyil, həm də idarəetmədəki çatışmazlıqların, o cümlədən tenderlərin düzgün təşkil edilməməsinin nəticəsi kimi ortaya çıxır. Məhz tenderlərdə qalıb gələn şirkətlərin şəhərsalma, materialların keyfiyyəti və uzunömürlülüüyü barədə yetərli məlumat və təcrübəyə malik olmaması zibil qutularının tez sıradan çıxmasının əsas səbəblərindən biridir. Bu, şəhər infrastrukturunu üçün ayrılan vəsaitin səmərəli istifadə olunmaması, həmçinin ictimai xidmətlərin keyfiyyətinin aşağı düşməsi ilə nəticələnir. Nəticədə Bakı küçələrində həm estetik, həm də funksional olaraq qüsurlu zibil qutuları insanlara xidmət etməyərək, əksinə, onların həyatını çətinləşdirir.

Memar Cahid Həsənovun fikirləri Bakı şəhərinin zibil qutularının vəziyyəti və şəhərsalma prinsipləri baxımından olduqca əhəmiyyətlidir. O, Musavat.com əməkdaşına deyib ki, hazırda tenderlər vasitəsilə seçilən şirkətlər şəhərsalma və memarlıq standartlarından yəttərincə xəbərsizdirlər: “Bu, xüsusilə material seçimi və

Bakıda zibil qutularına “atılan” milyonlar

Şəhərə 10 min zibil qutusunun alınması üçün xərclənən vəsait açıqlandı, küçələrdə isə paslanmış qablar doludur

məhsulun funksionallığı baxımından ciddi problemlər yaradır. Keyfiyyətsiz, ucuz və uzunömürlülüüyü təmin etməyən materiallardan hazırlanan zibil qutuları qısa müddətdə sıradan çıxır, alovlanma və korroziya kimi problemlərə tez məruz qalır. Nəticədə bu qutular həm estetik cəhətdən şəhərin görünüşünü korlayır, həm də əhəlinin rahatlığını təmin etmir”.

Cahid Həsənov vurğulayıb ki, zibil qutularının yerləşdirilməsi yalnız onların sayı ilə ölçülmür: “Mühüm olan, şəhər ərazisində əhəlinin sıxlığı, insanların hərəkət trayektoriyaları, ictimai nəqliyyat və ticarət obyektlərinin yaxınlığı nəzərə alınaraq planlı şəkildə yerləşdirilməsidir. Bu baxımdan şəhərin müxtəlif zonalarında fərqli ölçüdə və dizaynda

qutuların quraşdırılması zəruridir. Məsələn, sıx məhəllələrdə kiçik həcmli, lakin daha çox sayda qutular, açıq parklarda və geniş prospektlərdə isə daha iri həcmli zibil qutuları olmalıdır”.

Bundan əlavə, Cahid Həsənov sosial aspektə də diqqət çəkir. Onun sözlərinə görə, paytaxt küçələrində reklam lövhələri ilə dolu divarların ye-

rinə sosial maarifləndirici, ekologiyaya və zibil mədəniyyətinə yönəlmiş reklamların artırılması vacibdir: “İnsanlarda təmizliyə, ətraf mühitə hörmət və zibilin düzgün atılması kimi vərdişlərin formalaşması üçün bu tip tədbirlər effektivdir. Xüsusilə zibil qutularının istifadəsi və ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məlumatlandırıcı pankartların küçələrdə, ictimai nəqliyyat dayanacaqlarında, məktəb və tibb müəssisələrinin yaxınlığında yerləşdirilməsi təklif olunur”.

Memar həmçinin zibil qutularının dizaynının cəlbedici və insanları ona yaxınlaşmağa təşviq edən şəkildə olması lazım olduğunu bildirir: “Çünki bəzən qutuların rəngləri və formaları elədir ki, insanlar onlara yaxınlaşmaqdan belə çəkinir, bu da tullantıların ətrafda səpəlməsinə gətirib çıxarır. Estetik baxımdan zərif, şəhər mühitinə uyğun, funksional dizaynı zibil qutuları ictimai mədəniyyətin yüksəlməsinə töhfə verə bilər”.

Cahid Həsənov tender proseslərinin daha şəffaf və keyfiyyətə yönəlik aparılmasını zəruri sayır. O bildirir ki, hazırkı sistemdə bəzi şirkətlər texniki və şəhərsalma standartlarına əməl etmədən, yalnız ən aşağı qiyməti təklif etməklə tender

qalibi olurlar ki, bu da uzunmüddətli perspektivdə şəhərin inkişafına mənfi təsir göstərir. Ona görə də tenderlərdə həm məhsulun keyfiyyəti, həm də onun şəhərsalma standartlarına uyğunluğu ciddi şəkildə qiymətləndirilməlidir. Beləliklə, memar Cahid Həsənovun fikirləri zibil qutularının yalnız texniki vasitə deyil, eyni zamanda şəhərin mədəniyyətini və estetik mühitini formalaşdıran vacib element olduğunu təsdiq edir. Onun təklif etdiyi yanaşmalar Bakı şəhərinin təmizliyi, funksionallığı və vizual görünüşünün yaxşılaşdırılmasına ciddi töhfə verə bilər.

Xatırladaq ki, 2020-ci ildə Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə təbə olan “Bakı şəhər Əsaslı Tikinti və Təmir” MMC-nin zibil qutularının satın alınması üzrə keçirdiyi tenderin qalibi məlum olub. Tenderi “Tikinti-Təmir-Təchizat-Bərpa” QSC qazanıb. Bu tender çərçivəsində həcmi 1100 litr olan, 4 təkərli, xüsusi mexanizmlə qapağı olan, əyləc sistemli 10 min ədəd zibil qutusu satın alınması üçün “Tikinti-Təmir-Təchizat-Bərpa” QSC-yə 4 milyon 993 min 996 manat ödənilib. Beləliklə, hər bir zibil qutusunun alınması üçün təxminən 499,40 manat xərclənib.

“KamAZ” sürücüsü “avtoş”luq etdi, həbs olundu

Yollarda təhlükə yaradan “KamAZ” sürücüsü inzibati qaydada həbs edilib. Milli.Az xəbər verir ki, bu barədə Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, Bakı-Quba yolunda hərəkət iştirakçıları üçün real təhlükə yaradaraq təhlükəli manevrlər edən “KamAZ” markalı, 10-LK-628 dövlət qeydiyyat nişanlı yük avtomobilinin sürücüsü Kamilov Şöhrət Gülmirzə oğlu stasionar postda xidmət aparən YPX əməkdaşlarının “saxla” tələbinə qəsdən əməl etməyərək hərəkətini davam etdirib.

Qısa müddət ərzində Yol Patrul Xidməti əməkdaşlarının operativ tədbirləri ilə nəqliyyat vasitəsi saxlanılıb. Yoxlama zamanı sürücünün həmçinin icazə verilən qabarit, çəki və yüklə birlikdə oxa düşən kütlə parametrlərini aşdığı müəyyən edilib.

Sürücü barəsində müvafiq sənədləşmə aparılaraq toplanmış materiallar baxılması üçün məhkəməyə göndərilmiş və məhkəmə qərarı ilə o, 10 gün müddətinə inzibati qaydada həbs edilib.

Açıqlanan məlumatlardan da göründüyü kimi, Dövlət Məşğulluq Agentliyi bu ilin ilk yarısında 74 min şəxsin münasib işlərlə təmin olunduğunu, Dövlət Statistika Komitəsi isə qeydiyyatda olan işsizlərin sayının cəmi 0,4 min nəfər azaldığını bildirib.

Əgər bu ilin ilk yarısında Azərbaycanda iqtisadi fəal

əhəlinin sayı 32 min nəfər artdığı halda işsizlərin sayında cəmi 0,4 min azalma olubsa, bu o deməkdir ki, 6 ay ərzində məşğul əhəlinin sayında 32,4 min artım olub. Göründüyü kimi, 6 ay ərzində 74 min şəxsin münasib işlərlə təmin olunması həm də bu ilin ilk yarısında 41,6 min insanın işsizlər sırasına daxil olduğunu göstərir.

42 min nəfər işsizlər sırasına daxil olub

Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən açıqlanan məlumata görə, bu ilin 7 ayında 265,6 min şəxsi aktiv məşğulluq tədbirləri ilə əhatə edib.

Yeniavaz.com xəbər verir ki, açıqlanan məlumatda aktiv məşğulluq tədbirləri nəticəsində 93 min şəxsin münasib işlərlə təmin olunduğu qeyd olunub.

Məlumat üçün qeyd edək ki, bu ilin ilk yarısı üçün bu göstəricilər müvafiq olaraq 229,5 min və 74 min şəxs olub.

Onu da bildirək ki, Dövlət Statistika Komitəsinin açıqladığı məlumatda bu ilin ilk yarısında Azərbaycanda iqtisadi fəal əhəlinin sayının 32 min nəfər artdığı bildirilib. Eyni zamanda ilin ilk yarısında Dövlət Məşğulluq Agentliyinin yerli qurumlarında qeydiyyatda alınmış işsiz şəxslərin sayının 11,9 min artaraq 229,1 min nəfərə çatdığı göstərilir. Bu dövrə ölkə üzrə qeydə alınan ümumi işsizlərin sayı isə 0,4 min nəfər azalaraq 281,8 min nəfər olub.

33 azərbaycanlı Rusiyadan deportasiya edildi

Rusiyanın Sverdlovsk vilayətində bu ilin yanvar ayında iyul ayına qədər miqrasiya qanunvericiliyini pozan təxminən 1 000 nəfər ölkədən çıxarılıb.

Musavat.com Rusiya KİV-lərinə istinadən xəbər verir ki, yerli hüquq-mühafizə orqanlarının məlumatına görə, deportasiya olunan şəxslərin böyük əksəriyyəti Mərkəzi Asiya ölkələrindən olan miqrantlardır. Onlar arasında Özbəkistan, Tacikistan, Qırğızistan və Qazaxıstan vətəndaşları üstünlük təşkil edir.

Rəsmi açıqlamaya əsasən, siyahıda Azərbaycan vətəndaşları da yer alıb - ümumilikdə 33 nəfər azərbaycanlı müxtəlif inzibati qayda pozuntularına, o cümlədən icazəsiz əmək fəaliyyəti, miqrasiya qeydiyyatının pozulması və yaşayış qaydalarının pozulmasına görə Rusiya ərazisindən çıxarılıb.

Qeyd olunur ki, deportasiya prosesi Rusiya Miqrasiya Xidməti və məhkəmə qərarları əsasında həyata keçirilib. Mühafizə orqanları bildirir ki, qanun pozuntularına yol verən xarici vətəndaşlara qarşı tədbirlər növbəti aylarda da davam etdiriləcək.

MUSAVAT

Son səhifə

N 140 (8750) 12 avqust 2025

Gecə su içmək faydalıdır, yoxsa zərərli?

Su sağlam həyatın ayrılmaz hissəsidir. Lakin mütəxəssislər yalnız nə qədər su içdiyimizin deyil, nə zaman su içdiyimizin də sağlamlığımız üçün önəmli olduğunu bildirirlər.

Xüsusilə yatmadan əvvəl su qəbulunun həm faydaları, həm də mümkün riskləri var.

Gecə su içməyin faydaları

İspaniyalı həkim Julio Maset qeyd edir ki, yatmadan əvvəl az miqdarda su içmək bədənə su balansını qorumağa, susuzluğa bağlı baş ağrısı, halsızlıq və yorğunluğun qarşısını almağa kömək edir. Bundan əlavə, bu vermiş vazopressin hormonunun səviyyəsini tənzimləyərək gecə sidik ifrazının normallaşmasına şərait yarada bilər.

Amma ehtiyatlı olmaq da vacibdir

Bununla belə, mütəxəssislər yatmadan əvvəl çoxlu su içməyin yuxu keyfiyyətinə mənfi təsir göstərə biləcəyini bildirirlər. Gecə tez-tez oyanmaq və tualetə getmək yuxunun bölünməsinə səbəb olur. Bu isə bədənə tam dincəlməsinin qarşısını alır.

Həkimlər tövsiyə edir ki, son su qəbulunu yatmadan təxminən 1-2 saat əvvəl etmək daha uyğundur. Eyni zamanda gün ərzində kifayət qədər su içmək yuxudan əvvəl həddindən artıq susuzluğun da qarşısını alır.

Ginnesin Rekordlar Kitabına düşən toyuq

Kanadanın Gabriola adasında yaşayan Lacey adlı toyuq Ginnesin Rekordlar Kitabına düşüb.

Milli.Az xəbər verir ki, baytar Emili Karringtonun "təlim"

keçdiyi Lacey qısa müddət ərzində rəqəm və hərfləri tanıyıb. O, bir dəqiqə ərzində altı fərqli fiquru düzgün müəyyən edib və bu onu Ginnes rekordları siyahısına daxil edib.

Kartof fri şəkər yaradır - xəbərdarlıq

Son illərdə aparılan elmi tədqiqatlar qızarmış kartofun 2-ci tip diabet riskini artırdığına dair nəticələr ortaya qoyur.

ABŞ-ın Harvard Universitetində həyata keçirilən genişmiqyaslı araşdırma göstərir ki, gündəlik qızarmış kartof istehlakı 2-ci tip diabet xəstəliyinin inkişaf riskini təxminən 20 faiz yüksəldə bilər.

Alimlər bunun əsas səbəbi kimi qızarmış kartofun yüksək qlikemik indeksini və yağda qızardıldığı üçün doymuş yağlarla zəngin olmasını göstərir. Belə qidalar qan şəkərinin sürətlə qalxmasına, insulin müqavimətinin artmasına və nəticədə diabetin yaranmasına şərait yaradır.

Dünyada 2-ci tip diabet xəstələrinin sayı getdikcə artmaqda davam edir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məlumatına görə, bu xəstəlik qlobal sağlamlıq problemi kimi gündəmdədir və pəhriz verənlərinin düzgün tənzimlənməsi xəstəliyin qarşısını almaqda əsas rol oynayır.

Sağlam qidalanmaq və diabet riskini azaltmaq üçün qızarmış kartof kimi yüksək kalorili və yağlı qidalardan mümkün qədər uzaq durmaq, tərəvəzlər, tam taxıllar və zülal mənbələri ilə zəngin balanslı pəhriz saxlamaq tövsiyə olunur.

Boşanan cütlük 29 toyuğu bölüşdürə bilmədi və bunu etdilər

Çində boşanan tərəflər 29 toyuğu bərabər bölə bilməyib, birini birlikdə yeyiblər.

Milli.Az xəbər verir ki, Siçuan vilayətində yaşayan ər-əvad boşanarkən 29 toyuğu bərabər bölə bilməyiblər.

Bu səbəbdən onlar bir toyuğu birlikdə bişirib yeyərək problemi həll ediblər.

Cütlük 29 toyuğu ədalətli şəkildə bölə bilmədiklərə görə məhkəmə onlara iki variant təklif edib: ya bir tərəf digərinə bir toyuğun qiymətini ödəsin, ya da toyuğu birlikdə bişirib yesinlər. Onlar ikinci variantı seçərək birlikdə yemək hazırlayıb, sonra yollarını ayırıblar.

Çində itlərlə birgə qalmağa icazə verən hotel açıldı

Çində "Biguiyuan Phoenix" hoteli turistlərə qaldıqları müddətdə özləri ilə it götürməyə imkan verən "ev heyvanı ilə birgə qalmaq" xidmətini işə salıb.

Hubey əyalətinin Uhan şəhərində yerləşən hotelin rəhbərliyi yeni xidməti istifadəyə verib. Belə ki, turistlərə gündüz onları müşayiət edəcək və otaqda birlikdə gecələyəcək itlə qalmaq təklif edilməyə başlanılıb. Belə bir xidmətin qiyməti 499 yuan (70 ABŞ dolları) təşkil edir.

Təklifdən yararlanmaq üçün qonaqlar xüsusi müqavilə imzalamalıdırlar, bu da heyvanların hücumu zamanı onlara kompensasiyanın ödənilməsinə zəmanət verir. Qonaqlara sakit xarakterli on itdən birini seçim etmək təklif olunur.

Heyvanı qonaqlara təklif etməzdən əvvəl baytarlar onların sağlamlığını və davranışlarını yoxlayırlar. İtlər əvvəlcədən peyvənd olunur və qonaqlarla necə davranacaqlarına dair öyrədilir.

Bunları bilirsinizmi?

- * İlbiz 3 ilə qədər yata bilər.
- * Dəvəquşunun gözü beynindən daha böyükdür.
- * Qayçını Leonarda da Vinçi icad edib.
- * Kəpənlərin dad reseptorları ayaqlarında olur.
- * Dünyada toyuqların sayı insanların sayından çoxdur.
- * Hər 2 həftədən bir mədəmiz yeni daxili təbəqə yaratmalıdır, yoxsa o özü-özünü həzm edər.
- * Qadınlar gözlerini kişilərdən iki dəfə çox qırırlar.
- * Dolları 293 üsulla xırdalamaq olar.
- * Anadan olandan ölənə qədər gözümüz eyni ölçüdə qalır, qulaqlarımız və burnumuz isə həmişə böyüyür.
- * Pişiklər 100-dən çox, itlər isə cəmi 10 səs çıxarırlar.
- * Tədqiqatçı radiolokator borusunun yanından keçərkən cibində olan şokoladların əriməsindən sonra mikrodalğalı sobanı icad edib.

Kral III Çarlz yeni yemək resepti icad edib

Böyük Britaniya Kralı III Çarlz yeni yemək resepti icad edib.

Bildirilir ki, o, xoruzu şərabda tetra quşu ilə əvəzləyərək buna nail olub.

Nəşr qeyd edir ki, kral olmamışdan əvvəl Çarlz öz reseptlərini icad etməyi çox sevirdi. Eyni zamanda onun yeməkləri məlum variasiyalardan yalnız bir tərkib hissəsi ilə fərqlənir.

Kralın yumurta qaynatmaq üçün də xüsusi tələbləri var. Belə ki, III Çarlz yumurtanın xüsusi üsulla bişirilməsini xoşlayır və ən azı ikisinin mükəmməl çıxması üçün bir dəfə altısını qaynatmağı xahiş edir.

ChatGPT beynimizlə bərabər dünyanın su ehtiyatlarını məhv edir

ChatGPT beynimizlə bərabər, dünyanın su ehtiyatlarını da məhv edirmiş.

Bu fikir son vaxtlar bəzi mütəxəssislər tərəfindən səsləndirilir və narahatlıq doğurur. Süni intellektin beynimizi "məhv etməsi" dedikdə, daha çox insanın düşünmə qabiliyyətinin zəifləməsi, diqqət dağınıqlığı və intellektual tənbelliyin artması nəzərdə tutulur. Çünki insanlar getdikcə daha çox süni intellektə güvənir və öz analiz, qərarvermə bacarıqlarını az istifadə edirlər.

Su ehtiyatlarına gəldikdə isə, bu, texnologiyanın arxa plandakı sərfiyyatı ilə bağlıdır. Süni intellekti işletmək üçün böyük server mərkəzləri fəaliyyət göstərir və bu mərkəzlər həm çoxlu enerji, həm də soyutma üçün tonlarla su sərf edir. Xüsusən quraq bölgələrdə bu, su qıtlığını daha da ağırlaşdırır.

Süni intellektin yayılması ilə bağlı aparılan bəzi psixoloji araşdırmalar göstərib ki, insanlar artıq məlumat axtarmaqda, qərar verməkdə və problem həll etməkdə daha az zəhmət çəkməyə başlayıb. Çünki süni intellekt alətləri (məsələn, ChatGPT, Google Bard, avtomatik tərcümə proqramları) bunları bizim yerimizə edir. Nəticədə insan beyni bu bacarıqları məşq etmədikcə zəifləyir. Buna "rəqəmsal tənbellik" və ya "kognitiv atrofiyaya doğru getmək" deyilir. Yeni beyin əzələ kimi, işletmədikcə zəifləyir. Bəzi alimlər xüsusilə gənclərdə diqqət dağınıqlığının, oxuma vərdişinin azalmasının və derindən düşünmə bacarığının geriləməsinin süni intellekt alətlərinin hədsiz istifadəsi ilə əlaqəli olduğunu deyirlər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500